

P01

Analiza grupy pacjentów po przedszpitalnym nagłym zatrzymaniu krążenia

Ewelina Bogulska, Klaudia Gmur, Kamil Chudziński,
Ewa Pomian, Dominika Wójcik, Łukasz Wielocha, Anna Ścibisz,
Robert Kowalik

Warszawski Uniwersytet Medyczny, Warszawa

Wstęp: Zewnątrzszpitalne nagłe zatrzymanie krążenia (NZK) jest trzecią przyczyną zgonów w Stanach Zjednoczonych. Szacuje się, że w Europie incydent NZK występuje u 0,4–1 osoby na 1000 mieszkańców/rok. Zatem, biorąc pod uwagę zaludnienie Europy, problem ten dotyczy 350 000–700 000 osób. Zarówno w Europie, jak i w Stanach Zjednoczonych główną przyczyną pozaszpitalnego NZK jest choroba niedokrwienna serca. Według *American Heart Association* (AHA) odsetek przeżywalności po epizodzie pozaszpitalnego NZK wynosi około 8%. Ocenia się, że w przypadku pozaszpitalnego NZK w ok. 70–80% dochodzi w mechanizmie VF lub VT bez tętna, które wymagają pilnej defibrylacji.

Powyższe statystyki utwierdzają w przekonaniu, że pozaszpitalne NZK jest jednym z najważniejszych problemów współczesnej medycyny, pomimo znikomej świadomości tematu, o czym może świadczyć chociażby uboga publicystyka.

Cel: Celem badania była wieloczynnikowa analiza pacjentów po epizodzie pozaszpitalnego NZK.

Materiał i metody: Na podstawie retrospektywnej analizy dokumentacji medycznej (raportów dyżurnych, historii chorób) wyselekcjonowano grupę badaną, którą stanowiło 73 pacjentów po epizodzie przedszpitalnego NZK. Badaniem objęto pacjentów hospitalizowanych w okresie od stycznia 2009 r. do listopada 2010 r. w I Katedrze i Klinice Kardiologii WUM. Spośród pacjentów objętych badaniem 46 osób (63%) stanowili mężczyźni, a 27 osób (37%) kobiety. Średni wiek badanej grupy

wynosił 63,5 roku. Śmiertelność wewnątrzszpitalna wyniosła 43,8% (32 chorych).

Wyniki: W badanej grupie najczęstszym mechanizmem, w wyniku którego doszło do NZK, było migotanie komór (41 osób, 56%), następnie asystolia (18 osób, 25%), PEA (4 osoby, 5%), VT bez tętna (2 osoby, 3%). W przypadku 8 pacjentów nie uzyskano danych odnośnie mechanizmu NZK (11%).

Różnice pomiędzy grupą pacjentów, która przeżyła i zmarła, prezentuje tabela.

Wnioski: W badanej grupie główną przyczyną zgonu był wstrząs kardiogeny (56; 76,6%). Grupa osób, która zmarła, była starsza, a dominującym mechanizmem NZK była asystolia. W grupie osób, które przeżyły, liczba incydentów ostrego zespołu wieńcowego, będącego przyczyną wstrząsu kardiogenego, była wyższa w stosunku do osób zmarłych.

Przedszpitalne NZK jest wciąż stanem obciążonym wysoką śmiertelnością, ale pacjenci, u których wykonano koronarografię mogą poprawić statystyki przeżycia.

Słowa kluczowe: przedszpitalne nagłe zatrzymanie krążenia (NZK), migotanie komór (VF), wstrząs kardiogeny

P02

Charakterystyka pacjentów kwalifikowanych do zabiegu implantacji kardiowertera-defibrylatora w ramach prewencji pierwotnej i wtórnej nagłej śmierci sercowej

Paulina Paszkowska¹, Ewa Szczerba¹, Marek Postuła²,
Marek Rosiak², Marcin Grabowski², Przemysław Stolarz²,
Roman Steckiewicz², Grzegorz Opolski²

¹Warszawski Uniwersytet Medyczny, Warszawa; ²I Katedra i Klinika Kardiologii WUM, Warszawa

Tabela. Różnice między grupą pacjentów, którzy przeżyli, i którzy zmarli [P01]

	Zmarło (32; 43,8%)	Przeżyło (41; 56,2%)
Średni wiek	68,2	59,5
Wstrząs kardiogeny	22 (30%)	34 (47%)
Zaburzenia elektrolitowe	4 (5,5%)	0
Nieprawidłowe zażycie leków/środków odurzających	3 (4%)	1 (1,5%)
Hipoksja	0	1 (1,5%)
VF	13 (18%)	28 (38%)
VT	1 (1,5%)	1 (1,5%)
Asystolia	12 (16,5%)	6 (8,3%)
PEA	4 (5,5%)	0
Nieznany mechanizm NZK	2	6
Koronarografia wykonana	13	26
Koronarografia niewykonana	19	15

Wstęp: Głównym celem implantacji kardiowertera-defibrilatora (ICD) jest zapobieganie nagłej śmierci sercowej (SCD). Szczególnie wysokim ryzykiem SCD obarczeni są pacjenci z niewydolnością serca z frakcją wyrzutową $\leq 35\%$ oraz tacy, u których wystąpiło w przeszłości nagłe zatrzymanie krążenia. Celem pracy było porównanie pacjentów poddawanych implantacji ICD w ramach prewencji pierwotnej i wtórnej z uwzględnieniem etiologii kardiomiopatii oraz chorób współistniejących.

Materiał i metody: Do badania włączono 208 pacjentów (34 kobiety i 174 mężczyzn) poddanych zabiegowi implantacji ICD lub kontroli urządzenia w I Katedrze i Klinice Kardiologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, w okresie od kwietnia 2010 roku do stycznia 2011 roku. Obliczenia przeprowadzono za pomocą programu STATISTICA 9.0.

Wyniki: Średni wiek pacjentów w chwili implantacji wyniósł $65 \pm 10,8$ roku (mężczyźni — $64,6$; kobiety — $69,9$; $p = 0,008$). Większość chorych, $n = 141$ ($67,3\%$), została poddana zabiegowi w ramach prewencji pierwotnej SCD. Główną przyczyną (70%) powstania kardiomiopatii, jak i najczęstszym wskazaniem do implantacji zarówno w ramach prewencji pierwotnej, jak i wtórnej była choroba niedokrwienna serca (IHD). Drugą pod względem częstości ($15,4\%$) była kardiomiopatia rozstrzeniowa (DCM). Nie zaobserwowano różnic w występowaniu zawału mięśnia sercowego pomiędzy grupami leczonymi w ramach prewencji pierwotnej i wtórnej. Dalsze analizy wykazały jednak różnicę w występowaniu zawału serca typu NSTEMI ($p = 0,006$). Dowiedziono istnienia różnicy w występowaniu nadciśnienia tętniczego ($p = 0,02$) oraz niewydolności serca ($p < 0,001$) pomiędzy grupami.

Wnioski: Główną przyczyną implantacji ICD była dysfunkcja mięśnia sercowego związana z chorobą niedokrwienną. Mężczyźni poddawani byli zabiegowi w młodszym wieku. W populacji pacjentów poddanej zabiegowi w ramach prewencji pierwotnej częściej występowało nadciśnienie tętnicze, niewydolność serca i NSTEMI.

gnostyce choroby niedokrwiennej serca. Brak jest danych w literaturze określających, czy wartość CACS wpływa na jakość życia (QoL, *Quality of Life*) tych chorych.

Cel: Ocena jakości życia u chorych poddanych badaniu CACS.

Materiał i metody: 98 chorych bez uprzednio zdiagnozowanej choroby niedokrwiennej serca (wiek 57 ± 7 ; 62 kobiety) włączono do badania. U wszystkich wykonano badanie CACS metodą Agatston przy użyciu tomografu komputerowego Toshiba Aqualion 64. Włączeni zostali podzieleni na 2 grupy w zależności od wyniku CACS: grupa A — CACS = 0 JA (Jednostek Agatston) i grupa B — CACS > 0 JA. W grupie B średni wynik CACS to 227 ± 1055 ($Q2 = 30$). Jakość życia została oceniona kwestionariuszem SF 36 (RAND).

Wyniki: Średnia QoL dla grupy A wyniosła $68,3 \pm 12,8$, dla grupy B $64,6 \pm 12,3$; $p = 0,15$. Wyższa liczba punktów oznacza wyższą jakość życia. W domenie QoL zdrowie psychiczne (*mental health quality*) zaobserwowano statystyczne pogorszenie QoL w grupie B w stosunku do grupy A; $p = 0,04$. W pozostałych 6 analizowanych domenach nie stwierdzono istotnych statycznie różnic pomiędzy grupami. Nie stwierdzono znamiennej korelacji pomiędzy wartością CACS a wynikiem punktowym QoL.

Wnioski: Obecność zwapnień w tętnicach wieńcowych (podwyższony CACS) współlistnieje z pogorszeniem zdrowia psychicznego. Wydaje się, iż chory obciążony klasycznymi czynnikami ryzyka choroby niedokrwiennej serca, skarżący się na zaburzenia zdrowia psychicznego, powinien mieć wykonane badanie CACS. Konieczne są dalsze badania w większej grupie chorych celem weryfikacji klinicznej uzyskanych danych.

P03

Choroba niedokrwienna serca upośledza zdrowie psychiczne chorych

Agnieszka Młynarska¹, Rafał Młynarski¹, Jacek Wilczek¹, Maciej Sosnowski²

¹Oddział Elektrokardiologii, Górnośląski Ośrodek Kardiologii, Katowice; ²Śląski Uniwersytet Medyczny, Katowice

Wstęp: Wskaźnik uwapnienia tętnic wieńcowych (CACS, *Coronary Artery Calcium Score*) jest cennym narzędziem w dia-

P04

Czas trwania choroby a częstość akcji serca mierzona podczas 24-godzinnej zapisu EKG metodą Holtera u osób z cukrzycą typu 2

Paweł Gać¹, Małgorzata Poręba², Rafał Poręba³, Witold Pilecki², Małgorzata Sobieszkańska²

¹KN przy Katedrze i Zakładzie Patofizjologii Akademii Medycznej we Wrocławiu, Wrocław; ²Katedra i Zakład Patofizjologii Akademii Medycznej we Wrocławiu, Wrocław; ³Katedra i Klinika Chorób Wewnętrznych, Zawodowych i Nadciśnienia Tętniczego Akademii Medycznej we Wrocławiu, Wrocław

Wstęp: Częstość występowania cukrzycy typu drugiego zwiększa się wraz z rozwojem cywilizacyjnym. Przyjmuje się, że występowanie cukrzycy wpływa niekorzystnie na ryzyko sercowo-naczyniowe, zwiększając je od trzech do pięciu razy.

Tachykardia, mogąca mieć związek z przestrojeniem równowagi współczulno-przywspółczulnej, traktowana jest obecnie jako niezależny czynnik ryzyka sercowo-naczyniowego.

Cel: Celem obecnej pracy było określenie związku pomiędzy czasem trwania choroby a częstością akcji serca mierzonej podczas 24-godzinnej zapisu EKG metodą Holtera u osób chorujących na cukrzycę typu 2.

Materiał i metody: Badaniem objęto 66 osób chorujących na cukrzycę typu 2. Średnia wieku pacjentów włączonych do badania wynosiła $62,92 \pm 13,54$ lat. Średni czas trwania cukrzycy wynosił $9,95 \pm 8,87$ lat. Na podstawie kryterium czasu trwania cukrzycy w badanej grupie wyodrębniono 2 podgrupy: I — osób chorujących na cukrzycę typu 2 krócej niż 5 lat, II — osób chorujących na cukrzycę typu 2 dłużej niż 5 lat. W dalszym etapie na podstawie mediany czasu trwania cukrzycy ($Me = 7$ lat) wyodrębniono następane 2 podgrupy: III — osób chorujących na cukrzycę typu 2 krócej niż 7 lat, IV — osób chorujących na cukrzycę typu 2 dłużej niż 7 lat. Wśród osób objętych badaniem wykonano 24-godzinne monitorowanie holterowskie EKG. Obliczono maksymalną, minimalną i średnią częstość akcji serca.

Wyniki: Analizując wyniki 24-godzinnej monitorowania holterowskiego EKG, wykazano istotnie statystycznie wyższą maksymalną i średnią częstość serca w podgrupie II niż w podgrupie I (HR max — I: $110,30 \pm 10,23$ /min; II: $121,67 \pm 15,66$ /min; $p < 0,05$; HR śr. — I: $67,44 \pm 7,84$ /min; II: $73,62 \pm 7,63$ /min; $p < 0,05$). Wykazano ponadto istotnie statystycznie wyższą średnią częstość serca w podgrupie IV niż w podgrupie III (HR śr. — III: $67,00 \pm 7,46$ /min; IV: $74,83 \pm 7,13$ /min; $p < 0,05$). W badanej grupie występowały istotne statystycznie korelacje liniowe pomiędzy czasem trwania cukrzycy i maksymalną częstością serca ($r = 0,39$; $p < 0,05$) oraz pomiędzy czasem trwania cukrzycy i średnią częstością serca ($r = 0,43$; $p < 0,05$). Na podstawie analizy regresji określono, że czas trwania cukrzycy stanowi niezależny czynnik ryzyka wzrostu średniej częstości serca.

Wnioski: W badanej grupie pacjentów chorujących na cukrzycę typu 2 obserwuje się wzrost częstości akcji serca podczas trwania choroby.

Wstęp: Wszczepienie ICD to powszechna metoda prewencji nagłego zatrzymania krążenia, która może wpływać na jakość życia.

Cel: Analiza częstości interwencji urządzenia i ocena jakości życia pacjentów z wszczepionym ICD.

Materiał i metody: Badaniem objęto 117 kolejnych pacjentów [19 kobiet (K), 98 mężczyzn (M)], którzy od 01.2007 do 02.2010 mieli wszczepiony ICD. Spośród nich 14 zmarło. 56 pacjentów (10 K, 46 M) w wieku 31–88 lat (śr. 66 lat) wypełniło kwestionariusz jakości życia SF-36 v.2, którego wyniki opracowano statystycznie za pomocą QualityMetric's Health Outcomes(tm) Scoring Software 3.0. Dane kliniczne pozyskano ze szpitalnych historii chorób, dokumentacji medycznej dostarczonej przez pacjentów oraz pamięci wewnętrznej urządzeń wszczepionych w okresie od 8 miesięcy do 3,5 roku przed rozpoczęciem badania.

Wyniki: Interwencje stwierdzono u 21 pacjentów (3 K, 18 M). Na ich liczbę wpływają: cukrzyca, otyłość, migotanie przedsionków, przebyte zawały, niewydolność serca, QRS > 90 ms, wiek < 65 r. Średnia jakość życia zależna od zdrowia fizycznego (PCS) wynosi 38,71, a od zdrowia psychicznego (MCS) — 44,87. Mężczyźni oceniają swój PCS (40,43) wyżej niż kobiety (30,81), natomiast wartości MCS są porównywalne dla obu płci. PCS zmniejsza się z wiekiem, MCS nie wykazuje takiej zależności. U osób z interwencjami MCS wynosi 44,94, bez interwencji — 44,83, natomiast PCS odpowiednio 39,74 i 38,1.

Wnioski: Obniżenie jakości życia nie wynika z interwencji ICD, ale z licznych obciążeń zdrowotnych, które są wskazaniem do wszczepienia urządzenia.

Słowa kluczowe: ICD, jakość życia, SF-36 v.2

P05

Częstość interwencji antyarytmicznych a jakość życia u pacjentów z wszczepialnym kardiowerterem-defibrylatorem (ICD)

Magdalena Szmulik

Studenckie Koło Naukowe przy Klinice Kardiologii, Nadciśnienia Tętniczego i Chorób Wewnętrznych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, Warszawa

---

P06

Czy dieta szpitalna może wspomagać leczenie chorych na oddziałach kardiologii i nadciśnienia tętniczego?

Ewa Ehmke vel Emczyńska, Leszek Wronka, Beata Sińska, Zdzisław Wójcik

Zakład Żywienia Człowieka, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Warszawa

Wstęp: Dieta szpitalna, jako jeden z elementów terapeutycznych, powinna dostarczać pacjentom odpowiedniej ilości energii i składników odżywczych. Ponadto należałoby doocenić jej wpływ edukacyjny. Czynnikiem ryzyka chorób sercowo-naczyniowych są m.in. nadciśnienie tętnicze, otyłość (głównie brzuszna), cukrzyca typu 2, wysokie stężenie cholesterolu

ogólnego, frakcji LDL-C i triglicerydów, a także niska podaż warzyw i owoców. Dzięki prawidłowej diecie, będącej częścią zdrowego stylu życia, czynniki te można modyfikować, minimalizując ich negatywny wpływ na układ krążenia.

Cel: Określenie stopnia realizacji zapotrzebowania na składniki odżywcze przez wybrane diety szpitalne w oddziale kardiologii i nadciśnienia tętniczego.

Materiał i metody: Na początku 2011 r. na oddziale kardiologii i nadciśnienia tętniczego warszawskiego szpitala klinicznego, za pomocą programu Energia, przeanalizowano jadłospisy dla diet: podstawowej, łatwo strawnej, laktoowo-vegetariańskiej, z ograniczeniem łatwo przyswajalnych węglowodanów, niskobiałkowej i bogatobiałkowej. Posiłki dla każdej z diet dostarczała firma zewnętrzna. W obliczeniach nie uwzględniono dodatku soli używanej do przygotowywania posiłków. Przyjęto natomiast wzorcową masę potraw, ustaloną przez firmę cateringową.

Wyniki: Analiza diet pokazała, że mimo prawidłowego udziału energii z białka, tłuszczu ogółem i węglowodanów (w tym błonnika), podaż nasyconych kwasów tłuszczowych, cholesterolu pokarmowego, węglowodanów prostych i sodu przekraczała ogólnie przyjęte normy. Stwierdzono ponadto niedobór nienasyconych kwasów tłuszczowych, potasu, wapnia, witamin E i C oraz folianów.

Wnioski: Nieprawidłowo skomponowane jadłospisy sprawiają, że żywienie szpitalne nie może spełniać swojej funkcji terapeutycznej. Udział odpowiednio wykształconych dietetyków w zespołach terapeutycznych mógłby wpłynąć na wzrost wiedzy żywieniowej, a tym samym — lepsze żywienie pacjentów.

P07

Czynniki predykcyjne wczesnego nawrotu migotania przedsionków po izolacji żył płucnych

Marek Kiliszek, Edward Koźluk, Artur Skowyrza, Dariusz Kuzia, Piotr Łodziński, Agnieszka Piątkowska, Sylwia Gaj, Paweł Balsam, Dariusz Rodkiewicz, Grzegorz Opolski

I Katedra i Klinika Kardiologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, Warszawa

Wstęp: Izolacja żył płucnych jest podstawą leczenia zabiegowego migotania przedsionków (AF, *atrial fibrillation*). Wczesne nawroty AF po izolacji żył płucnych są czynnikiem prognostycznym kolejnych napadów. Celem pracy była ocena czynników predykcyjnych wczesnego (do 48 godz.) nawrotu AF u pacjentów poddawanych izolacji żył płucnych.

Materiał i metody: Analizie poddano 331 pacjentów poddawanych izolacji żył płucnych w latach 2006–2009. Czynniki predykcyjne wczesnego nawrotu wyodrębniono w analizie jedno- i wieloczynnikowej spośród parametrów zabiegowych (czas zabiegu, czas skopii RTG, czas aplikacji RF), charakterystyki AF (przetwale, napadowe), chorób towarzyszących, wielkości lewego przedsionka oraz wyników badań laboratoryjnych — prostych markerów stanu zapalnego — liczby leukocytów i stężenia fibrynogenu.

Wyniki: 86 pacjentów (26%) miało wczesne nawroty AF. W analizie jednoczynnikowej pacjenci z wczesnymi nawrotami byli starsi ($56,3 \pm 8,7$ v. $51,8 \pm 11,2$ lat, $p = 0,0007$), częściej mieli w wywiadach hiperlipidemię ($37,5\%$ v. $18,7\%$, $p = 0,001$) i wadę mitralną ($8,1\%$ v. $2,5\%$, $p = 0,044$) oraz współistniejące trzepotanie przedsionków ($30,2\%$ v. $15,1\%$, $p = 0,0036$), konieczny był dłuższy czas fluoroskopii (1294 ± 803 v. 1088 ± 758 s, $p = 0,03$), rzadziej mieli pełną izolację żył płucnych ($45,3\%$ v. $61,2\%$ $p = 0,015$), obserwowano wyższe stężenie fibrynogenu (398 ± 108 v. 363 ± 91 mg/dl, $p = 0,009$). W analizie wieloczynnikowej trzy czynniki niezależnie i istotnie statystycznie wiązały się z większym ryzykiem wczesnego nawrotu AF: niepełna izolacja żył płucnych ($p = 0,011$), współistnienie trzepotania przedsionków ($p = 0,0044$) oraz towarzysząca hiperlipidemia ($p = 0,029$).

Wnioski: Niezależnymi czynnikami predykcyjnymi wczesnego nawrotu AF po izolacji żył płucnych są: niepełna izolacja żył płucnych oraz w wywiadach: (1) współistnienie trzepotania przedsionków i (2) obecność hiperlipidemii.

P08

Czynniki ryzyka upośledzenia funkcji nerek u pacjentów z nadciśnieniem tętniczym

Iwona Gorczyca-Michta, Paweł Salwa, Beata Wożakowska-Kapton

Świętokrzyskie Centrum Kardiologii, Kielce

Wstęp: Nefropatia nadciśnieniowa jest jedną z wiodących przyczyn trwałego uszkodzenia nerek. Ponadto jest czynnikiem znacznie pogarszającym przebieg przewlekłej choroby nerek. W tej grupie chorych istotna jest identyfikacja innych czynników ryzyka przewlekłego uszkodzenia nerek.

Cel: Ocena częstości występowania upośledzonej funkcji nerek u pacjentów z nadciśnieniem tętniczym oraz czynników ryzyka przewlekłej choroby nerek.

Materiał i metody: Retrospektywną analizą objęto 131 pacjentów z nadciśnieniem tętniczym hospitalizowanych

w ośrodku wojewódzkim, których porównano z dobraną grupą 120 chorych bez nadciśnienia. Oceniono wpływ chorób towarzyszących nadciśnieniu tętniczemu na klirens kreatyniny oszacowany według wzoru MDRD. W analizie statystycznej użyto programu STATISTICA 7,0.

Wyniki: W grupie badanej mężczyźni stanowili 52,7%, średnia wieku 68,9 roku. W grupie kontrolnej mężczyźni stanowili 53,5%, średnia wieku 66,6 roku. Upośledzoną funkcję nerek (eGFR < 60 ml/min) stwierdzono u 51,5% chorych z grupy badanej oraz u 23,3% pacjentów z grupy kontrolnej ($p < 0,05$).

W grupach pacjentów z nadciśnieniem tętniczym i eGFR > 60 ml/min (śr. 78,9) oraz z nadciśnieniem tętniczym i eGFR < 60 ml/min (śr. 48,7) nie obserwowano różnic w częstości występowania: nadwagi (45,5% v. 31,3%, $p = 0,27$), otyłości (32,3% v. 49,7%, $p = 0,3$), choroby niedokrwiennej serca (73,1% v. 85%, $p = 0,7$), hipercholesterolemii (59,7% v. 81,1%, $p = 0,36$), niewydolności serca (39% v. 22,3%, $p = 0,17$). Cukrzyca wśród pacjentów z nadciśnieniem tętniczym i eGFR > 60 ml/min występowała z częstością 15,8%, a wśród chorych z nadciśnieniem tętniczym i eGFR < 60 ml/min występowała z częstością 34,4% ($p = 0,05$).

Wnioski:

1. W populacji pacjentów z nadciśnieniem tętniczym upośledzona funkcja nerek występowała częściej niż wśród chorych normotensyjnych.
2. Stwierdzono występowanie cukrzycy na granicy istotności statystycznej w grupach pacjentów z nadciśnieniem tętniczym i upośledzoną funkcją nerek oraz w grupie chorych z nadciśnieniem tętniczym i prawidłową funkcją nerek.
3. Nie wykazano, by obecność choroby niedokrwiennej serca, niewydolności serca, hipercholesterolemii oraz nieprawidłowej masy ciała miały wpływ na występowanie upośledzonej czynności nerek w grupie chorych z nadciśnieniem tętniczym.

P09

Efektywność leczenia statynami pacjentów wysokiego ryzyka przez lekarzy różnych specjalności. Badanie 3ST-POL

Daniel Śliż¹, Krzysztof J. Filipiak², Marek Naruszewicz³, Janusz Siebert⁴, Artur Mamcarz¹

¹III Klinika Chorób Wewnętrznych i Kardiologii WUM, Warszawa; ²I Klinika Kardiologii WUM, Warszawa; ³Katedra Farmakognozji i Molekularnych Podstaw Fitoterapii WUM, Warszawa; ⁴Katedra Medycyny Rodzinnej GUMed, Gdańsk

Wstęp: Badanie 3ST-POL objęło pacjentów leczonych ambulatoryjnie w Polsce. Celem wykonania badania była ocena realizacji celów terapeutycznych dotyczących poszczególnych frakcji lipidów na tle zaleceń ESC i PTK przez lekarzy POZ, kardiologów oraz diabetologów w grupie pacjentów wysokiego ryzyka.

Materiał i metody: Badanie przeprowadzono w populacji 49 950 polskich pacjentów leczonych ambulatoryjnie. Do badania włączono pacjentów w przedziale 18–90 lat leczonych statynami i/lub lekami hipotensyjnymi i/lub lekami hipoglikemizującymi i/lub leczonych innymi lekami, jeżeli wymagali. 79% pacjentów leczonych było przez lekarzy POZ, 16% przez kardiologa (K) i 5% diabetologa (D). Dane badania zbierano na podstawie historii choroby pacjenta, wywiadów oraz badania pełnego lipidogramu, który był wykonany min. 6 miesięcy po rozpoznaniu dyslipidemii i min. 2 miesiące po włączeniu leczenia statynami.

Wyniki: W grupie pacjentów wysokiego ryzyka K v. POZ mieli lepsze rezultaty w osiągnięciu całkowitego cholesterolu (TC) < 175 mg/dl (OR: 2,05; 95% CI: 1,707; 2,453; $p < 0,001$), TC < 155 mg/dl (OR: 2,09; 95% CI: 1,59; 2,742; $p < 0,001$), LDL < 100 mg/dl (OR: 1,58; 95% CI: 1,324; 1,882; $p < 0,001$) oraz LDL < 80 mg/dl (OR: 1,16; 95% CI: 1,247; 2,077; $p < 0,001$). D v. POZ osiągnęli lepsze rezultaty tylko w obrębie TC < 175 mg/dl (OR: 1,66; 95% CI: 1,168; 2,355; $p = 0,005$).

Wnioski: Badanie 3ST-POL pokazuje, że pacjenci wysokiego ryzyka leczeni przez lekarzy kardiologów i diabetologów w porównaniu z pacjentami leczonymi przez POZ częściej osiągnęli cele terapeutyczne w zakresie leczenia statynami. Efektywność leczenia w ramach polskiej ambulatoryjnej opieki jest niewystarczająca, a cele terapeutyczne w przypadku wszystkich specjalizacji realizowano u niewielkiego odsetka pacjentów.

P10

Identyfikacja czynników ryzyka wystąpienia stawu Charcota u pacjentów z cukrzycą

Beata Mrozikiewicz-Rakowska¹, Przemysław Krasnodębski¹, Magdalena Zemlak², Katarzyna Pogodzińska², Piotr Nehring², Aleksandra Rumianowska², Waldemar Karnafel¹

¹Katedra i Klinika Gastroenterologii i Chorób Przemiany Materii WUM, Warszawa; ²Gastroenterologiczne Koło Naukowe przy Katedrze i Klinice Gastroenterologii i Chorób Przemiany Materii WUM, Warszawa

Wstęp: Neuroartropatia Charcota jest powikłaniem cukrzycy dotyczącym chorych z zaawansowaną neuropatią au-

tonomiczną. Celem pracy było określenie czynników ryzyka występowania stawu Charcota u chorych z cukrzycą w porównaniu z grupą chorych z ZSC bez neuroartropatii.

Materiał i metody: Do badania zakwalifikowano chorych będących pod opieką Poradni Stopy Cukrzycowej. Do grupy badanej włączono 21 chorych z neuroartropatią Charcota (K—5, M—16). Grupę kontrolną stanowili chorzy z ZSC o etiologii neuropatycznej bez stawu Charcota (K—4, M—14). Dokonano radiologicznej oceny układu kostnego stóp, oceniono stopień zaawansowania neuropatii oraz zaawansowanie zmian miażdżycowych tętnic kończyn dolnych.

Wyniki: U chorych ze stawem Charcota cukrzycę rozpoznawano we wcześniejszym wieku, w porównaniu z grupą kontrolną (36,9 roku i 48,1 roku; $p = 0,01$). W grupie badanej BMI w chwili rozpoznania cukrzycy oraz w chwili rozpoznania ZSC były wyższe niż w grupie kontrolnej ($31,1 \text{ kg/m}^2$ i $29,5 \text{ kg/m}^2$; $p = 0,5$ oraz $32,33 \text{ kg/m}^2$ i $30,04 \text{ kg/m}^2$; $p = 0,2$). Rozpoznanie ZSC, licząc od momentu rozpoznania cukrzycy, następowało później w grupie badanej niż w kontrolnej (16,1 roku i 10,2 roku; $p = 0,07$). W grupie badanej stwierdzono częściej retinopatię niż w grupie kontrolnej (76,2% i 44,4%; $p < 0,01$). Staw Charcota najczęściej rozpoznawali lekarze POZ i diabetolodzy. Rozpoznanie ZSC stawiane było równie często przez internistę, lekarza POZ, chirurga i diabetologa.

Wnioski: Czynnikiem ryzyka neuroartropatii Charcota były wcześniejszy wiek rozpoznania cukrzycy oraz wyższe BMI w momencie rozpoznania cukrzycy. Można się spodziewać częstszego występowania powikłań mikroangiopatycznych w grupie badanej. Najbardziej świadomi występowania stawu Charcota byli diabetolodzy i lekarze POZ. Brak wystarczającej wiedzy lekarzy specjalności zabiegowych może być przyczyną opóźnienia rozpoznania stawu Charcota, przyczyniając się do wysokiej częstości amputacji.

P11

Krioablacja balonowa z jednoczasową oceną elektrofizjologiczną w ujściach żył płucnych

Edward Koźluk, Marek Kiliszek, Paweł Balsam,
Piotr Łodziński, Dariusz Rodkiewicz, Sylwia Gaj,
Agnieszka Piątkowska, Grzegorz Opolski

I Katedra i Klinika Kardiologii, Warszawski Uniwersytet Medyczny,
Warszawa

Cel: Prezentacja pierwszych w Polsce doświadczeń z wykorzystaniem elektrody typu Lasso zamiast lidera podczas krioablacji balonowej podłoża migotania przedsionków.

Materiał i metody: Z grupy 111 krioablacji balonowych (KB), 5 (2 K, 3 M; wiek 53 ± 12 lat) wykonano z wykorzysta-

niem elektrody Achieve (Medtronic). Elektrode wprowadza się poprzez balon, co pozwala na ocenę potencjałów żył płucnych (PVP) w czasie krioabliacji. Czterech pacjentów z napaadowym migotaniem przedsionków, jeden z długotrwałym przetrwałym (3 lata). Jeden pacjent miał nietypowy układ żył płucnych (klepsydrowaty lewy przedsionek do różnicowania ze wspólnym ujściem żył płucnych dolnych). Jeden pacjent z kardiomiopatią przerostową był po implantacji układu stymulującego dwuprzedionkowo-komorowego i po ablacji cieśni dolnej z powodu trzepotania przedsionków.

Wyniki: Wykonano pełną eliminację wszystkich PVP (ze względu na trudności z manipulacją cewnikami u pacjenta z nietypową anatomią, weryfikacja ż. płucnej dolnej lewej jest niepewna). Czas zabiegu wynosił od 145 do 246 min, śr. 180 ± 42 (w całej grupie KB od 65–320, śr. 162 ± 48 min), czas skopii RTG od 15,7 do 67,15, śr. $31,5 \pm 20,7$ (wszystkie KB 5,28–67,15 min, śr. 24 ± 13 min). Sumaryczny czas krioabliacji od 65 do 101 min (wszystkie KB od 24–104). Czasy są zawyżone przez pacjenta z nietypową anatomią. Nie występowały istotne powikłania. Monitorowanie ustępowania PVP podczas krioabliacji było możliwe 5 żyłach u 3 pct. W pozostałych żyłach elektroda była zbyt głęboko, by rejestrować PVP. W przypadku żył szybko dzielących się elektroda utrudniała optymalny docisk balonu.

Wnioski: Elektroda mapująca zastępująca lider podczas krioablacji balonowej jest bezpieczna. U części chorych umożliwia optymalizację przebiegu zabiegu, dzięki monitorowaniu zanikania potencjałów żylnych podczas krioabliacji. Upraszcza ona proces weryfikacji skuteczności zabiegu. Pełna ocena jej wartości klinicznej wymaga większej grupy pacjentów.

P12

Nadciśnienie tętnicze i otyłość w populacji młodzieży szkolnej w wieku 15–17 lat — doniesienie wstępne

Piotr Wieniawski, Bożena Werner

Klinika Kardiologii Wieku Dziecięcego i Pediatrii Ogólnej, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Warszawa

Wstęp: Wyniki badań epidemiologicznych w Polsce wskazują na gwałtowne zwiększanie się liczby dzieci i młodzieży z podwyższonymi wartościami ciśnienia tętniczego, które współistnieją z nieprawidłową nadmierną masą ciała.

Cel: Celem badania jest ocena występowania nadciśnienia tętniczego (NT) i otyłości w populacji młodzieży szkolnej w wieku 15–17 lat.

Materiał i metody: Badanie przeprowadzono w gimnazjach i liceach warszawskich i podwarszawskich. Pomiarów

ciśnienia oraz pomiarów antropometrycznych dokonano zgodnie z obecnie przyjętymi standardami. NT rozpoznawano, jeśli ciśnienie skurczowe i/lub rozkurczowe (średnia z 3 niezależnych pomiarów) przekroczyło 95. centyl wg norm, w zależności od wieku, płci i centyla wzrostu. Obliczono BMI. Nadwagę rozpoznawano dla BMI > 85. centyla, a otyłość > 95. centyla wg norm dla dzieci i młodzieży warszawskiej.

Wyniki: Przebadano 684 dzieci w 6 szkołach. W całej grupie NT rozpoznano u 38 dzieci, co stanowiło 5,5% badanej grupy. Otyłość rozpoznano u 11,5% a nadwagę u 13,5% badanych (tab.).

Wnioski: Wysoki odsetek dzieci z otyłością i nadwagą oraz częste występowanie nadciśnienia w badanej grupie wskazuje na konieczność intensyfikacji działań prewencyjnych oraz wczesne rozpoznanie i leczenie dzieci z NT.

P13

Nagle zatrzymanie krążenia u 15-letniej dziewczynki. Czy można było tego uniknąć? Opis przypadku

Maria Posadowska¹, Maria Miszczak-Knecht¹,
Monika Brzezinska-Paszke¹, Katarzyna Pręgowska¹,
Joanna Rękawek¹, Agnieszka Kaszuba¹, Katarzyna Witułska²,
Katarzyna Bieganowska¹

¹Klinika Kardiologii, Instytut „Pomnik — Centrum Zdrowia Dziecka”, Warszawa; ²Klinika Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Instytut „Pomnik — Centrum Zdrowia Dziecka”, Warszawa

Nagle zgony w młodym wieku sugerują groźne dla życia, uwarunkowane genetycznie choroby serca — kardiomiopatie, zwłaszcza przerostową, lub kanałopatie. Rodziny, w których taki incydent miał miejsce, wymagają przebadania. Wskazuje na to również prezentowany przypadek. U 15-letniej dziewczynki w pełnym zdrowiu, po wysiłku fizycznym doszło do nagłego zatrzymania krążenia w mechanizmie migotania komór. Dziewczynka została skutecznie zreanimowana przez ojca i zespół karetki

pogotowia, rytm zatokowy przywrócono defibrylacją. Pacjentka z objawami uszkodzenia OUN była leczona na Oddziale Intensywnej Terapii I przez 8 dni. Wykonano nieinwazyjną diagnostykę kardiologiczną, rozpoznano kardiomiopatię przerostową. W zapisie EKG odstęp QT wyniósł 0,45 s. Wywiad rodzinny był obciążony nagłym zgonem sercowym brata matki dziewczynki w 21. rż., rozpoznano kardiomiopatię przerostową. Rodzina nie została wówczas przebadana. Przy przyjęciu do Kliniki Kardiologii pacjentka była przytomna, bez kontaktu z otoczeniem, słabo reagująca na bodźce bólowe, z osłabionym napięciem mięśniowym, z zaburzeniami odruchów ścięgnistych kończyn górnych i dolnych. W MRI mózgu zobrazowano rozległe obszary poniedotlenieniowo-niedokrwienne w istocie białej płatów czołowych i ciemieniowych, przy prawidłowym zapisie EEG. Dzięki intensywnej rehabilitacji psychoruchowej obserwowano szybką poprawę stanu neurologicznego z regresją zmian w MRI. Włączono beta-bloker, nie obserwowano zaburzeń rytmu serca poza bradykardią. Po uzyskaniu poprawy stanu neurologicznego dziewczynce wszczepiono kardiowerter-defibrylator. Aktualnie 9 miesięcy obserwacji, bez wylądowań. Na badania kardiologiczne skierowano wszystkich członków rodziny. Chorobę potwierdzono u matki dziewczynki, której w prewencji pierwotnej implantowano kardiowerter-defibrylator. Przypadek ukazuje, jak ważne jest przeprowadzenie badań u krewnych chorych na kardiomiopatię przerostową. Prawdopodobnie wcześniejsze rozpoznanie mogłoby uchronić naszą pacjentkę przed nagłym zatrzymaniem krążenia i jego skutkami.

P14

Nieprawidłowości w polifarmakoterapii kardiologicznej

Jarosław Woron^{1, 2}, Halina Kutaj-Wąsikowska²,
Aleksandra Goszcz¹

¹Zakład Farmakologii Klinicznej, Uniwersytet Jagielloński, Collegium Medicum, Kraków; ²Centrum Monitorowania Jakości w Ochronie Zdrowia, Kraków

Tabela [P12]

Grupa wiekowa Liczebność grupy	NT	Otyłość	Nadwaga
15 lat do 15 lat i 11 miesięcy n = 415	6,5% ♀ 6,4% ♂ 6,6%	13,5% ♀ 14,6% ♂ 12,2%	15% ♀ 16,8% ♂ 12,7%
16 lat do 16 lat i 11 miesięcy n = 99	3% ♀ 2,3% ♂ 3,6%	8% ♀ 4,5% ♂ 11%	12% ♀ 11,4% ♂ 12,7%
17 lat do 17 lat i 11 miesięcy n = 170	4,7% ♀ 3% ♂ 7%	7% ♀ 6,1% ♂ 8,3%	10,6% ♀ 12,2% ♂ 8,3%

Obecnie farmakoterapia chorób układu sercowo-naczyniowego opiera się na stosowaniu politerapii. W praktyce nie rzadko mamy do czynienia z kojarzeniem leków stosowanych w tych chorobach w sposób, który nie poprawia skuteczności, natomiast przyczynia się do wzrostu częstości działań niepożądanych. Na podstawie losowego wyboru 500 dokumentacji medycznych pacjentów w wieku 40–89 lat z chorobami układu krążenia dokonaliśmy ich analizy pod kątem występowania skojarzeń leków, które zwiększają ryzyko działań niepożądanych. W analizowanej dokumentacji stwierdziliśmy 134 przypadki nieprawidłowych skojarzeń leków. W 45 przypadkach pacjenci otrzymywali jednocześnie co najmniej 2 inhibitory konwertazy angiotensyny (ACEI), z analizy wykluczyliśmy do rażnie podawany kaptopril. W 30 przypadkach zlecono jednocześnie 2 różne statyny. W 41 przypadkach pacjenci jednocześnie otrzymywali 2 leki beta-adrenolityczne, takie jak bisoprolol, karwedilol, nebiwolol, betaksolol i metoprolol w postaci ZOK. W 4 przypadkach jednocześnie podawano 2 diuretyki pętlowe — furosemid i torasemid, a w 6 łącznie podawano 2 diuretyki tiazydopodobne — indapamid i klopamid. Niepokój budzi łączenie 2 leków z grupy tienopirydyny — klopidogrelu i tiklopidyny u pacjentów po ostrych zespołach wieńcowych, które to połączenie stwierdziliśmy aż w 4 przypadkach. U 5 pacjentów z ocenianej grupy zastosowano kontrolersyne połączenie ACEI oraz sartanu.

w okresie od 1 stycznia 2010 do 31 marca 2011 r. Wszystkie raporty dotyczyły wystąpienia powikłań, który pojawiły się w konsekwencji dołączenia NLPZ do stosowanej farmakoterapii kardiologicznej. W 42 przypadkach opisano wzrost ciśnienia tętniczego krwi. W 20 przypadkach u pacjentów w wieku powyżej 70 lat doszło do zaostrzenia niewydolności krążenia, które zakończyło się hospitalizacją. Aż w 3 przypadkach zaostrzenie niewydolności krążenia po jednoczesnym stosowaniu kilku NLPZ zakończyło się zgonem pacjentów. W 2 przypadkach doszło do ostrych incydentów wieńcowych, które wystąpiły po włączeniu diklofenaku jako leku przeciwbólowego. W 3 przypadkach opisano występowanie ostrej niezapalnej niewydolności nerek po dołączeniu NLPZ do terapii inhibitorem konwertazy angiotensyny i diuretykiem pętlowym, podobnie w 3 przypadkach u pacjentów stosujących podwójną terapię przeciwplatekową doszło do krwawień po dołączeniu ketoprofenu. U pacjentów z chorobami układu sercowo-naczyniowego, u których współistnieją choroby układu sercowo-naczyniowego w sytuacji, gdy istnieje bezwzględna konieczność stosowania NLPZ, powinno się wybierać preferencyjne inhibitory COX-2 (meloksykam, nimesulid) lub naproksen. Jeżeli jest to możliwe, powinno się wybierać leki przeciwbólowe niewpływające na obwodową syntezę prostanoidów. Wzrost ryzyka sercowo-naczyniowego jest związany ze stosowaniem wszystkich NLPZ, z wyjątkiem kwasu acetylosalicylowego.

P15

Niesteroidowe leki przeciwzapalne (NLPZ) u pacjentów z chorobami układu krążenia

Jarosław Woron¹, Iwona Filipczak-Bryniarska², Justyna Kleja²

¹Uniwersytecki Ośrodek Monitorowania i Badań Niepożądanych Działań Leków, Zakład Farmakologii Klinicznej UJ CM, Kraków;

²Klinika Leczenia Bólu i Opieki Paliatywnej UJ CM, Kraków

Niesteroidowe leki przeciwzapalne są jednymi z najczęściej stosowanych leków w farmakoterapii bólu. Z uwagi na farmakodynamiczny mechanizm działania związany z hamowaniem syntezy prostanoidów NLPZ wpływają na tonus naczyń, funkcje płytek krwi, a także mogą powodować zwiększenie objętości wewnątrznaczyniowej, co w oczywisty sposób jest niekorzystne dla pacjentów z chorobami układu sercowo-naczyniowego. Analizie poddaliśmy 73 raporty o wystąpieniu polekowych działań niepożądanych, jakie otrzymał Uniwersytecki Ośrodek Monitorowania i Badań Niepożądanych Działań Leków w Krakowie działający przy Zakładzie Farmakologii Klinicznej Katedry Farmakologii UJ CM,

P16

Nietypowa morfologia zespołów QRS podczas arytmii komorowej z RVOT — zjawisko częste i mające niewielki wpływ na skuteczność zabiegu

Edward Kozłuk¹, Piotr Łodziński¹, Marek Kiliszek¹, Justyna Mączyńska², Judyta Samul², Katarzyna Kajurek², Marek Leszkiewicz², Agnieszka Piątkowska¹, Sylwia Gaj¹, Paweł Balsam¹, Dariusz Rodkiewicz¹, Grzegorz Opolski¹

¹Katedra i Klinika Kardiologii, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Warszawa; ²SKN, I Katedra i Klinika Kardiologii, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Warszawa

Cel: Analiza skuteczności ablacji podłoża łagodnej arytmii komorowej wykonanej z drogi odpływu prawej komory (RVOT) w zależności od morfologii zespołów QRS.

Materiał i metody: Przeanalizowano 26 zabiegów ablacji z RVOT (15 K, 11 M; wiek 43 ± 12 lat). Zabiegi wykonano przy użyciu systemu elektroanatomicznego CARTO (Johnson & Johnson) z użyciem elektrody przepływowej z końcówką 3,5 mm. Oceny sku-

teczności dokonano na podstawie dwukrotnego dobowego monitorowania EKG metodą Holtera oraz wywiadów. Zabiegi podzielono na skuteczne (< 1 tys. VEBs/d, bez form złożonych) oraz nieskuteczne. Okres obserwacji wyniósł średnio 19 ± 8 miesięcy. Analizy morfologii zespołów QRS dokonano na podstawie wydruków z zabiegów. Porównano przejście załameków R/S w odprowadzeniach przedsercowych $\leq V3$ (cecha typowa dla pobudzeń z zatoki Valsalwy lub LVOT), wypadkowy wektor zespołu QRS w odprowadzeniu I (dodatni typowy dla granicy RVOT i RVIT) oraz obecność załamka „r” w odprowadzeniu V1 (cecha typowa dla pobudzeń z przegrody — tyłu lub lewej strony).

Wyniki: Zabiegi skuteczne wykonano u 23 chorych (88,5%), zabiegi były nieskuteczne u 3 chorych (11,5%). Strefę przejściową R/S $\leq V3$ obserwowano w 6 zabiegach skutecznych (26%) i jednym nieskutecznym (33%). Obecność załamka „r” w odprowadzeniu V1 obserwowano odpowiednio u 9 (39%) i 2 chorych (67%). Dodatkowo wychylenie w odprowadzeniu I występowało u 8 (35%) i jednego (33%) pacjenta. Występowanie strefy przejściowej $\leq V3$ lub „r” w V1 obserwowano u 13 chorych (57%) ze skuteczną ablacją i u wszystkich z ablacją nieskuteczną. Występowanie strefy przejściowej $\leq V3$ lub dodatniego wychylenia w I odpowiednio u 12 (52%) i 2 (67%), zaś „r” w V1 i dodatniego I u 14 (61%) i 2 (67%). Przynajmniej jedną z 3 badanych cech posiadało 17 chorych ze skuteczną ablacją (74%) i wszyscy z nieskutecznym zabiegiem. Wszystkie różnice były nieistotne statystycznie.

Wnioski:

1. Ablacja podłoża łagodnej arytmii komorowej z RVOT jest zabiegiem o dużej skuteczności.
2. Mimo częstego występowania cech przypisywanych arytmii wywodzącej się spoza RVOT ablacja z tego dostępu zazwyczaj była skuteczna.
3. Częstość nietypowego obrazu EKG w arytmii poddanej skutecznej ablacji od strony RVOT w badanej grupie wyniosła 74%.

P17

Ocena leczenia farmakologicznego przewlekłej niewydolności serca w zależności od upośledzenia czynności skurczowej lewej komory

Marcin Leszczyk, Klaudia Gmur, Monika Romul, Dominika Klimczak, Michał Szubielski

SKN przy Klinice Chorób Wewnętrznych i Kardiologii, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Warszawa

Wstęp: Obowiązujące wytyczne Europejskiego Towarzystwa Kardiologicznego dotyczące postępowania w przewlekłej niewydolności serca (PNS) odnoszą się do postaci klinicznej z upośledzoną funkcją skurczową lewej komory.

Cel: Ocena różnic w leczeniu farmakologicznym postaci PNS z upośledzoną i zachowaną czynnością skurczową.

Materiał i metody: Retrospektywna, jednośrodkowa analiza dokumentacji 189 kolejnych pacjentów, przyjętych z powodu zaostrzenia PNS. Chorych podzielono na dwie podgrupy: A — z zachowaną LVEF ($\geq 45\%$), B — z obniżoną LVEF ($< 45\%$). Dane odnośnie do stosowanej farmakoterapii pochodzą z okresu po ustabilizowaniu się stanu pacjentów; analizowane leki: ACEi, ARB, BA, antagoniści aldosteronu oraz diuretyki tiazydowe i pętłowe, glikozydy. Analizie poddano również wykładniki biochemiczne funkcji nerek i wątroby.

Wyniki: Do grupy A zakwalifikowano 120 chorych, zaś do grupy B — 69 pacjentów. Częstość stosowania ACEi + ARB wynosiła 81,7% w grupie A oraz 81,2% w grupie B ($p = NS$). Odsetek przyjmujących docelową dawkę ACEi oraz ARB wyniósł dla grupy A odpowiednio 25% i 61,1% ($p = NS$) oraz dla grupy B: 22% i 85,7% ($p = NS$). Częstość stosowania BA wynosiła 85% dla grupy A oraz 89,9% dla grupy B ($p = NS$). Odsetek pacjentów z docelową dawką BA wyniósł dla grup A i B odpowiednio 5,9% i 17,7% ($p = 0,01$). Częstości stosowania innych leków: antagoniści aldosteronu (32,5% v. 47,8%; $p = 0,02$), glikozydy (12,5% v. 23,2%; $p = 0,03$), diuretyki tiazydowe (12,5% v. 11,6%; $p = NS$), diuretyki pętłowe (80,8% v. 82,6%; $p = NS$). Przyjmujący wysokie dawki diuretyków pętłowych: 28,9% i 40,4% ($p = NS$). W grupie A średnie stężenie kreatyniny wynosiło $1,42 \pm 0,87$ mg/dl, w grupie B — $1,59 \pm 0,73$ mg/dl ($p = NS$), potasu: $4,2 \pm 0,7$ v. $4,4 \pm 0,6$ mg/dl ($p = 0,02$), AspAT: $126,89 \pm 953$ v. $58,29 \pm 64$ mg/dl ($p = NS$) oraz AlAT: $36,11 \pm 83$ v. $62,36 \pm 104$ mg/dl ($p = 0,03$). Częstość występowania migotania przedsionków: 61,7% v. 68,1% ($p = NS$) dla A i B.

Wnioski:

1. W obydwu grupach stosuje się ze zbliżoną częstością ACEi, ARB oraz leki BA. Jednakże istotnie wyższe dawki BA stosowano u chorych z obniżoną frakcją wyrzutową.
2. Nie wykazano istotnych różnic w częstości diuretyków pętłowych i tiazydowych.
3. U chorych z upośledzoną funkcją skurczową zamiennie częściej stosowano antagonistów aldosteronu oraz glikozydy naparstnicy. Częstość migotania przedsionków była zbliżona w obydwu grupach.
4. U chorych z upośledzoną funkcją skurczową stwierdzono nieznacznie gorszą funkcję nerek i wątroby (wykładniki: stężenie potasu, AlAT).

P18

Ocena przydatności NT-proBNP w ocenie zaawansowania niewydolności serca u niemowląt z ubytkiem przegrody międzykomorowej

Jacek Skiendzielewski, Bożena Werner

Klinika Kardiologii Wieku Dziecięcego i Pediatrii Ogólnej WUM, Warszawa

Cel: Celem pracy była analiza korelacji NT-proBNP ze stopniem ciężkości niewydolności serca (NS) u dzieci z ubytkiem przegrody międzykomorowej (VSD) poniżej 1. rz.

Materiał i metody: U 34 dzieci w wieku 38–338 dni (średnio 130 ± 81), 15 (44%) chłopców, 19 (56%) dziewczynek, na podstawie badania przedmiotowego, EKG, przeglądowego zdjęcia klatki piersiowej, dwuwymiarowego badania echokardiograficznego (Echo-2D) rozpoznano VSD. NS rozpoznano na podstawie wywiadów i badania przedmiotowego. Stopień zaawansowania NS oceniono przy użyciu zmodyfikowanej skali NYHA. U wszystkich dzieci oznaczono stężenia NT-proBNP w osoczu, a wyniki porównano z grupą kontrolną 31 zdrowych dzieci, która nie różniła się istotnie pod względem płci i wieku od grupy badanej. Analizę statystyczną przeprowadzono przy użyciu testu *t*-Studenta oraz korelacji Pearsona.

Wyniki: Średnie wartości NT-proBNP były istotnie wyższe w grupie badanej ($74,9 \pm 73,7$ v. $23,7 \pm 21,1$ fmol/l, $p < 0,0005$). 24 dzieci z VSD prezentowało objawy podmiotowe i/lub przedmiotowe NS (22 nieprawidłowy tor oddychania, 14 tachypnoe, 13 zaburzenia przyrostu masy ciała, 11 powiększenie wątroby, 9 wzmożoną potliwość, 9 tachykardię spoczynkową, 5 wydłużony czas karmienia, 3 zaburzenia perfuzji obwodowej). W podgrupie dzieci z NS stężenia NT-proBNP były istotnie wyższe w porównaniu z podgrupą dzieci bez NS ($p = 0,001$). Klasa NYHA w badanej grupie wynosiła od I do III (średnio $1,72 \pm 0,74$). Stężenia NT-proBNP korelowały ze stopniem zaawansowania NS: $r = 0,58$ ($p = 0,003$). 25 dzieci zostało zakwalifikowanych do operacji kardiochirurgicznej.

Wnioski: Stężenia NT-proBNP korelują ze stopniem zaawansowania NS u niemowląt z VSD i mogą być pomocne w podejmowaniu decyzji terapeutycznych.

P19

Ocena schematu leczenia pacjentów z migotaniem przedsionków według najnowszych wytycznych ESC 2010 — badanie pilotażowe

Iwona Jannasz¹, Łukasz Jankowski¹, Bartosz Gruchała¹, Dorota Dróżdź¹, Elżbieta Borowiecka², Piotr Pruszczyk²

¹SKN przy Klinice Chorób Wewnętrznych i Kardiologii WUM, Warszawa; ²Klinika Chorób Wewnętrznych i Kardiologii WUM, Warszawa

Wstęp: Migotanie przedsionków (MP) jest najczęstszą arytmią nadkomorową. Nowa skala ryzyka CHA₂DS₂-VASc bardziej restrykcyjnie od poprzedniej nakazuje przewlekłą doustną antykoagulację oraz lepiej stratyfikuje ryzyko.

Cel: Stratyfikacja ryzyka chorych z MP według starych, jak i nowych standardów postępowania oraz sprawdzenie, czy pacjenci są leczeni wg europejskich standardów.

Materiał i metody: Kwalifikowano kolejnych pacjentów z rozpoznaniem MP. Wykonano badanie podmiotowe i przedmiotowe oraz stratyfikację ryzyka. Podzielono pacjentów na grupy wg stratyfikacji ryzyka:

- A. < 2 pkt CHADS₂
- B. ≥ 2 pkt CHADS₂
- C. < 2 pkt CHA₂DS₂-VASc
- D. ≥ 2 pkt CHA₂DS₂-VASc

50 pacjentów (pts) (średni wiek $73,4 \pm 11,5$), 23 M; MP napadowe — 67%, przetrwałe — 6%, utrwalone — 27%. Wiek pts: 65–75 lat — 38,5%, powyżej 75. rz. — 46,2%.

Towarzyszące schorzenia: nadciśnienie tętnicze (NT) 71%, niewydolność serca (NS) 38%, cukrzyca 28%, wada zastawkowa 12%. Średni wynik w skali CHADS₂ 2,034; CHA₂DS₂-VASc -3,62.

Wyniki: Gr. A v. B (16 pts — 34 pts), leczeni DAK (32,3% v. 64,7% $p = 0,02$), ASA (32,4% v. 43,8%). Gr. C v. D (6 pts — 44 pts), leczeni DAK (0% v. 61,4%), ASA (16,7% v. 38,6%).

W grupie A — leczeni DAK 31% (6 pts), „duży czynnik ryzyka wg ESC” — 0%, średni wynik — CHADS₂ 0,66, CHA₂DS₂-VASc 2,16, bez: sztucznej zastawki, wywiadu choroby zakrzepowo-zatorowej, choroby wrzodowej.

Wnioski:

1. Pacjenci leczeni w Klinice byli leczeni zgodnie z europejskimi wytycznymi, szczególnie z uwzględnieniem skali CHA₂DS₂-VASc.
2. Według wcześniejszych wytycznych 1/3 pts była leczona DAK pomimo braku wskazań (osoby z CHADS₂ < 2), co mogło generować ryzyko krwawienia.
3. Stratyfikując ryzyko wg nowej skali, pacjenci byli prawidłowo zakwalifikowani do leczenia DAK.
4. Badanie wymaga kontynuacji w większej grupie pacjentów.

P20

Ocena stężenia endoteliny-1 u niemowląt z ubytkiem przegrody międzykomorowej

Jacek Skiendzielewski, Bożena Werner

Klinika Kardiologii Wieku Dziecięcego i Pediatrii Ogólnej WUM, Warszawa

Cel: Celem pracy była analiza korelacji pomiędzy wybranymi parametrami klinicznymi, radiologicznymi i echokardiograficznymi a stężeniami endoteliny-1 (ET-1) u niemowląt z ubytkiem przegrody międzykomorowej (VSD).

Materiał i metody: U 34 dzieci w wieku 38–338 dni (średnio 130 ± 81), 15 (44%) chłopców i 19 (56%) dziewczynek z VSD, oznaczono ET-1 w osoczu, wykonano badanie podmiotowe, przedmiotowe, RTG klatki piersiowej, dwuwymiarowe badanie echokardiograficzne. Stopień zaawansowania niewydolności serca (NS) oceniano przy użyciu zmodyfikowanej skali NYHA. W RTG oceniano indeks sercowo-płucny (CTI), w Echo-2D: średnicę pnia płucnego (MPA), stosunek przepływu płucnego do systemowego (Qp:Qs), wymiar poprzeczny lewego przedsionka (LAD), stosunek wymiaru lewego przedsionka do średnicy aorty (LA/Ao), końcoworozkurczowy wymiar lewej komory (LVIDd). Wyniki ET-1 w grupie badanej porównano z grupą kontrolną 31 zdrowych dzieci, która nie różniła się istotnie pod względem płci i wieku. Analizę statystyczną przeprowadzono przy użyciu testu t-Studenta oraz korelacji Pearsona.

Wyniki: Średnie wartości ET-1 były istotnie wyższe w grupie badanej ($0,36 \pm 0,43$ v. $0,09 \pm 0,1$ fmol/l, $p = 0,001$). U 24 dzieci stwierdzono objawy NS. Korelacje ocenianych parametrów z ET-1 przedstawiono w tabeli.

Wnioski: U niemowląt z VSD obserwuje się wyższe stężenia ET-1. Stężenie ET-1, z wyjątkiem LAD, nie koreluje z parametrami odzwierciedlającymi stopień zaburzeń hemodynamicznych wtórnych do VSD.

P21

Ostra zatorowość płucna pośredniego ryzyka — analiza czynników predykcyjnych śmiertelności wewnątrzszpitalnej

Marcin Leszczyk, Maciej Kostrubiec, Justyna Pedowska-Włoszek, Andrzej Łabyk, Szymon Pachó, Michał Ciurzyński, Piotr Pruszczyk

Klinika Chorób Wewnętrznych i Kardiologii, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Warszawa

Wstęp: Ryzyko zgonu wewnątrzszpitalnego u pacjentów z ostrą zatorowością płucną (OZP) pośredniego ryzyka szacuje się na 5–10%. Celem pracy było określenie czynników determinujących niepomyślny przebieg choroby w szpitalu w tej grupie chorych.

Materiał i metody: Retrospektywna analiza historii chorób 420 kolejnych pacjentów z potwierdzoną OZP. Wyodrębniono grupę 201 chorych o pośrednim ryzyku zgonu, których podzielono na 3 podgrupy: grupę A — pacjenci z podwyższonym poziomem troponiny (cTnI) przy przyjęciu bez dysfunkcji prawej komory (PK) w badaniu echokardiograficznym ($n = 20$), grupa B — pacjenci wyłącznie z dysfunkcją PK ($n = 128$), grupa C — chorzy z równoczesnym podwyższonym cTnI oraz dysfunkcją PK ($n = 53$). W analizie brano pod uwagę: wiek, płeć, wybrane zmienne kliniczne w chwili przyjęcia: tętno (HR), ciśnienie skurczowe (RRs), poziom kreatyniny, saturację bez tlenu (SaO_2) oraz obecność choroby współistniejącej: przewlekłą chorobę płuc (PChP), przewlekłą niewydolność serca (PNS), chorobę niedokrwinną serca (ChNS) i przebyty zawał (MI), cukrzycę, udar mózgu i aktywny nowotwór. Punktem końcowym była śmiertelność wewnątrzszpitalna z jakiegokolwiek przyczyny.

Wyniki: Najwyższa śmiertelność była w grupie A (40%), zaś istotnie niższa w grupie C (15,1%, $p = 0,012$), najniższa w B (11,7%, A v. B; $p = 0,0006$). W analizie jednoczynnikowej predyktorami zgonu wewnątrzszpitalnego były: wiek [OR

Tabela. Korelacje ocenianych parametrów z endoteliną-1 [P20]

	NYHA	CTI	MPA [mm]	Qp:Qs	LAD [mm]	LA/Ao	LVIDd [mm]
Min.	1	0,41	9,4	1	13,5	1,1	21
Maks.	3	0,64	19	5,6	30,5	2,3	35
Średnia	1,72	0,54	12,6	2,5	20,21	1,57	27,46
SD	0,74	0,05	1,97	1,08	3,47	0,32	3,48
r	0,04	-0,19	0,26	0,04	0,31	0,25	0,1
p	NS	NS	NS	NS	0,04	NS	NS

1,09 (95% CI 1,05–1,14), $p < 0,001$], stężenie kreatyniny [OR 3,23 (95% CI 1,53–6,80), $p = 0,002$], tętno [OR 1,02 (95% CI 1,00–1,04), $p = 0,025$] oraz obecność PNS [OR 2,95 (95% CI 1,21–7,20), $p = 0,016$] (tab.).

Wnioski: Grupa chorych z OZP pośredniego ryzyka wg ESC z obecnością wykładnika uszkodzenia miokardium, ale bez dysfunkcji prawej komory wykazała najgorsze rokowanie w obserwacji wewnątrzszpitalnej. Istotnymi czynnikami prognostycznymi okazały się wiek, częstość akcji serca, poziom kreatyniny oraz współistnienie przewlekłej niewydolności serca.

P22

Przeciwwzakrzepowy efekt eplerenonu u szczurów z cukrzycą — udział płytek krwi i komponenty hemodynamicznej

Piotr Szoka¹, Agnieszka Zakrzaska¹, Urszula Bycul¹, Wioleta Kisiel¹, Irena Kasacka², Ewa Chabielska¹

¹Samodzielna Pracownia Biofarmacji, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, Białystok; ²Zakład Histologii i Cytofizjologii, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, Białystok

Wstęp: Jak wykazaliśmy wcześniej, eplerenon — selektywny antagonist receptoru aldosteronowego — hamuje formowanie zakrzepu tętniczego u szczurów z cukrzycą. Przeciwwzakrzepowemu działaniu leku towarzyszył spadek stężenia

czynnika tkankowego oraz stężenia PAI-1 w osoczu. Proces zakrzepowy jest inicjowany przyleganiem płytek krwi do uszkodzonej ściany naczynia oraz propagowany skurczem naczynia.

Cel: Celem badania była ocena wpływu eplerenonu na adhezję płytek krwi do kolagenu i parametry hemodynamiczne.

Materiał i metody: Badania wykonano na szczurach szczepu Wistar z trwającą 5 tygodni cukrzycą (STZ) (streptozotocyna, 65 mg/kg/mc.; *i.p.*). Eplerenon (100 mg/kg; STZ+EPL) lub vehiculum (STZ+VEH) podawano *p.o.* przez 10 dni, poczynając od 25. dnia indukcji cukrzycy. Zakrzepicę tętniczą wywołano w tętnicy szyjnej wspólnej lewej prądem stałym. Oceniono adhezję płukanych płytek krwi do kolagenu *ex vivo*, przepływ krwi w tętnicy szyjnej, ciśnienie skurczowe i rozkurczowe, częstość akcji serca, morfologię zakrzepu oraz śmiertelność zwierząt.

Wyniki: EPL hamował adhezję płytek krwi ($21 \pm 2\%$ v. $31 \pm 4\%$ STZ+VEH, $p < 0,05$). W obrazie mikroskopowym skrzepiny u szczurów grupy STZ+EPL obserwowano stosunkowo luźną strukturę zbudowaną z gęsto ułożonych krwinek czerwonych i niewielką liczbę granulocytów. EPL nie zmienił przepływu krwi w tętnicy szyjnej ($4,4 \pm 0,2$ ml/min v. $4,4 \pm 0,3$ ml/min), ciśnienia skurczowego i rozkurczowego ($121 \pm 2/101 \pm 2$ mm Hg v. $114 \pm 2/99 \pm 2$ mm Hg) oraz tętna (367 ± 3 v. 359 ± 15 uderzeń/min). EPL nie wpłynął istotnie na przeżywalność zwierząt z cukrzycą.

Wnioski: Efekt przeciwwzakrzepowy eplerenonu może zależeć od jego wpływu na początkowy etap formowania zakrzepu tętniczego, natomiast nie podlega wpływom komponenty hemodynamicznej.

Tabela. [P21]

Parametry demograficzne i kliniczne			
Podgrupy	A	B	C
Wiek	69,7 ± 12,4	64,3 ± 18,4	66,6 ± 16,5
Mężczyźni	15 (75%)	55 (43%)	19 (36%)
Śmiertelność wewnątrzszpitalna	8 (40%)	15 (11,7%)	8 (15,1%)
HR [min ⁻¹]	99 ± 22	92 ± 19	89 ± 21
RRs [mm Hg]	124 ± 23	128 ± 20	130 ± 20
Stężenie kreatyniny [mg/dl]	1,37 ± 0,72	1,09 ± 0,42	1,17 ± 0,55
SaO ₂ bez tlenu	87 ± 5,9	91,1 ± 6,6	90,8 ± 8,4
Choroby współistniejące			
PChP	2 (10%)	16 (12,5%)	3 (5,7%)
PNS	4 (20%)	18 (14,1%)	6 (11,3%)
ChNS	6 (30%)	26 (20,3%)	13 (24,5%)
Przebyty MI	1 (5%)	9 (7%)	3 (5,7%)
Cukrzyca	3 (15%)	28 (21,9%)	10 (18,9%)
Udar mózgu	0%	2 (1,6%)	2 (3,8%)
Nowotwór aktywny	0%	25 (19,5%)	5 (9,4%)

P23

Rozpoznawanie zespołu metabolicznego — prawda czy fikcja?

Barbara Niedźwiecka¹, Katarzyna Mizgalska¹,
Elżbieta Borowiecka², Piotr Pruszczyk²

¹Studenckie Koło Naukowe przy Klinice Chorób Wewnętrznych i Kardiologii Szpitala Klinicznego Dzieciątka Jezus, Warszawa;

²Klinika Chorób Wewnętrznych i Kardiologii Szpitala Klinicznego Dzieciątka Jezus, Warszawa

Wstęp: Zespół metaboliczny (ZM) jest zbiorem zależnych od siebie czynników sprzyjających wystąpieniu chorób układu sercowo-naczyniowego i cukrzycy, a także ich powikłań naczyniowych. Makroangiopatia cukrzycowa tętnic wieńcowych oraz ich zmiany miażdżycowe leżące u podstawy choroby wieńcowej (CHD) w połączeniu z czynnikiem płytkowym i uszkodzeniem śródbłonna mogą doprowadzić do wystąpienia ostrego zespołu wieńcowego (OZW). Nieprawidłowe wartości lipidów krwi i otyłość przyczyniają się do rozwoju zmian miażdżycowych. Celem pracy była ocena pacjentów hospitalizowanych w warszawskich klinikach kardiologicznych pod kątem obecności ZM.

Materiał i metody: Zbadano 152 pacjentów (71 kobiet, 81 mężczyzn) w wieku 34–95 lat (mediana 73). Na podstawie kryteriów ZM oceniano jego obecność w badanej populacji. Porównano ją z częstością rozpoznania ZM. Przeprowadzono ankietę na temat choroby wieńcowej (CHD), jej zaostrzeń (OZW), nadciśnienia tętniczego (NT) i cukrzycy (DM). Z pomiarów antropometrycznych oceniono obwód talii, wskaźnik talia–biodra (WHR), BMI.

Wyniki: 1. Liczba rozpoznanych ZM wstępnych i sprzed hospitalizacji: 2 (1,3%). 2. Częstość ZM na podstawie kryteriów: 82 pts (54%). 3. Przedział wiekowy ZM 40–92 lat (mediana 71). 4. WHR $\geq 0,8$ u kobiet i ≥ 1 u mężczyzn: 126 osób (65 K i 61 M) — 83% ogółu. 5. CHD — 106 pts (69,7%). CHD i ZM — 58 pts (38,2%), CHD bez ZM — 43 pts (28,3%). 6. OZW — 81 pts (53,3%). OZW i ZM — 44 pts (28,9%), OZW bez ZM — 38 pts (25%). 7. DM — 58 pts (38,2%). DM i ZM — 44 pts (28,9%), DM bez ZM — 13 pts (8,6%). 8. NT — 118 pts (77,6%). NT i ZM — 72 pts (47,4%), NT bez ZM — 37 pts (24,3%). 9. Grupa z ZM v. bez ZM: różnice istotnie statystycznie: BMI ($p = 0,0003$) — wartości wyższe.

Wnioski: 1. Ponad połowa pacjentów spełniała kryteria ZM, należy jednak zaznaczyć, że badaną populację stanowili pacjenci w wieku starszym. 2. Liczba rozpoznanych ZM zarówno wstępnych, jak i sprzed hospitalizacji w stosunku do liczby pacjentów spełniających kryteria ZM jest bardzo niska (2,4%). 3. Znacząca większość pacjentów oceniona za pomocą wskaźnika WHR miała otyłość typu „jabłko”. 4. Wśród pacjentów z chorobami układu sercowo-naczyniowego i cukrzycą większą część stanowili chorzy ze współistniejącym zespołem metabo-

licznym. 5. Poza obwodem talii grupy z ZM i bez ZM różniły się istotnie statystycznie wartościami BMI, który także jest wskaźnikiem nadwagi i otyłości.

P24

Różnice w przyczynach implantacji stymulatorów w populacji kobiet i mężczyzn

Ewa Szczerba¹, Paulina Paszkowska¹, Marek Postuła²,
Marek Rosiak², Marcin Grabowski², Przemysław Stolarz²,
Roman Steckiewicz², Grzegorz Opolski²

¹Studenckie Koło Naukowe przy I Katedrze i Klinice Kardiologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, Warszawa; ²I Katedra i Klinika Kardiologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, Warszawa

Wstęp: Istnieją dane mówiące o różnicach w niektórych aspektach elektrofizjologicznych pomiędzy płciami. Wynika z nich, że kobiety mają między innymi szybsze tętno spoczynkowe oraz odmienne parametry repolaryzacji.

Cel: Celem poniższej pracy był opis populacji pacjentów poddawanych implantacji stymulatorów, ze szczególnym uwzględnieniem różnic we wskazaniach do implantacji pomiędzy płciami.

Materiał i metody: Do badania włączono dane 362 pacjentów (192 kobiet i 170 mężczyzn) poddanych zabiegowi implantacji stymulatora lub kontroli urządzenia w I Katedrze i Klinice Kardiologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego w okresie od kwietnia 2010 roku do stycznia 2011 roku. Do obliczeń użyto programu STATISTICA 9.0.

Wyniki: Średni wiek badanej populacji wyniósł 75 ± 11 lat (dla mężczyzn — 76,2; dla kobiet — 75,9; $p = 0,82$). W całej populacji najczęstszą przyczyną wszczepienia stymulatora były bloki przedsionkowo-komorowe ($n = 140$; 39%), a wśród nich blok II stopnia ($n = 79$; 56%). Bloki przedsionkowo-komorowe częściej odnotowano u mężczyzn (62 kobiet v. 78 mężczyzn; $p = 0,01$). Drugą co do częstości przyczyną implantacji urządzenia w całej grupie chorych był zespół tachykardia-bradykardia ($n = 115$; 32%). W populacji kobiet był on najczęstszą przyczyną implantacji (76 kobiet v. 39 mężczyzn; $p < 0,001$). W 29% przypadków ($n = 107$) przyczyną wszczepienia był zespół chorej zatoki. To schorzenie również częściej występowało u kobiet (66 kobiet v. 41 mężczyzn; $p = 0,02$). U mężczyzn częściej współwystępowały choroba niedokrwienna serca, przebyty zawał serca oraz cukrzyca. Kobiety częściej dodatkowo chorowały na nadczynność lub niedoczynność tarczycy.

Wnioski: Zespół chorej zatoki i zespół tachykardia-bradykardia występują częściej u kobiet, a bloki przedsionkowo-komorowe częściej u mężczyzn jako przyczyna implantacji

stymulatora. U mężczyzn ze wszczepionym stymulatorem częściej współlistnieją dodatkowe obciążenie kardiologiczne.

P25

Skala FINDRISC jako powszechne narzędzie do oceny ryzyka cukrzycy typu 2

Mateusz Moskal¹, Maria Pękała¹, Katarzyna Popielarska¹, Paweł Sobieraj¹, Wiesława B. Duda-Król²

¹Studenckie Koło Naukowe przy III Klinice Chorób Wewnętrznych i Kardiologii WUM, Warszawa; ²III Klinika Chorób Wewnętrznych i Kardiologii WUM, Warszawa

Wstęp: Z raportu Światowej Organizacji Zdrowia oraz Międzynarodowej Federacji Cukrzycy wynika, że w 2007 roku na świecie było 246 milionów osób z cukrzycą w populacji osób dorosłych, według prognoz w 2030 roku liczba chorych na cukrzycę przekroczy 300 milionów. Choroby układu sercowo-naczyniowego są główną przyczyną zgonów w tej grupie. Ocena ryzyka zachorowania na cukrzycę i podjęcie wszelkich środków mogących zahamować jej rozwój nabierają istotnego znaczenia. Do oceny ryzyka zachorowania używana jest skala FINDRISC, uwzględniająca pytania o: wiek, BMI, obwód talii, wysiłek fizyczny, dietę, nadciśnienie tętnicze, wartości glikemii, występowanie cukrzycy w rodzinie. W zależności od wyniku i przyznanach punktów wyróżnia się 5 stopni ryzyka rozwoju cukrzycy — od niskiego do bardzo wysokiego.

Materiał i metody: Celem pracy była ocena ryzyka zachorowania na cukrzycę typu 2 na podstawie skali FINDRISC przeprowadzonej wśród 100 losowo wybranych osób powyżej 45. rż. W badaniu wzięło udział 43 mężczyzn i 57 kobiet, średnia wieku 58 lat, ze średnim BMI 27 kg/m².

Wyniki: Zaledwie u 14% badanych stwierdzono niskie ryzyko zachorowania na cukrzycę (1% prawdopodobieństwo rozwoju cukrzycy w ciągu 10 lat), nieznacznie podwyższone u 39% (4%), u 25% ryzyko umiarkowane (17%), natomiast u 19% wysokie (33%) i u 3% bardzo wysokie (50% prawdopodobieństwo rozwoju cukrzycy w ciągu 10 lat).

Wnioski: Skala FINDRISC pozwala ocenić ryzyko rozwoju cukrzycy, umożliwia wczesne wdrożenie profilaktyki — podjęcie działań mających na celu zwalczanie czynników ryzyka rozwoju tej choroby. Powinna być szczególnie zalecana osobom z rodzinnym występowaniem cukrzycy, może być przeprowadzana w gabinecie lekarza rodzinnego, może być również propagowana wśród rodzin pacjentów poradni diabetologicznych.

P26

Stan uzębienia a palenie tytoniu i przewlekła obturacyjna choroba płuc

Aleksandra Jarecka, Barbara Niedźwiecka, Ewa Ciołak

Warszawski Uniwersytet Medyczny, Warszawa

Wstęp: Próchnica, choroby przyzębia, zła higiena jamy ustnej oraz palenie tytoniu mogą być przyczyną ogólnoustrojowego stanu zapalnego mającego wpływ na patogenezę wielu chorób, w tym przewlekłej obturacyjnej choroby płuc (POChP).

Cel: Ocena stanu uzębienia pacjentów (pts) hospitalizowanych w warszawskich Klinikach Internistycznych i Kardiologicznych, niepalących tytoniu i palących, ze szczególnym uwzględnieniem chorych na POChP.

Materiał i metody: Zbadano 491 pts (216 kobiet i 275 mężczyzn). Oceniano stan uzębienia i przyzębia. Przeprowadzono ankietę na temat palenia tytoniu, POChP oraz ropni okołozębowych. Pacjentów podzielono na grupy: palący, niepalący i już niepalący; z POChP i bez tej choroby; z ropniami w wywiadach i bez nich, używających protezy całkowitej albo częściowej lub niekorzystających z protezy. Oceniono pacjentów pod względem liczby wypalonych paczkołat i liczby ropni. Z historii chorób uzyskano dane na temat poziomu CRP w trakcie hospitalizacji. Oceniane zmienne: CRP, API (*approximal plaque index*), ocena liczby zębów z kamieniem w stosunku do zębów obecnych (mAPI, *modified API*), wskaźnik próchnicy (WP).

Wyniki:

1. Ostatnia wizyta u stomatologa: 28,71% przed 2005 r., 47,66% 2005–2009 r., 23,63% 2010–2011 r.
2. 50,51% pts — zła higiena jamy ustnej.
3. 34,42% pts — próchnica.
4. 64,6% pts — proteza częściowa lub tylko własne uzębienie.
5. Zależność między CRP a: mAPI ($p < 0,0001$), WP ($p = 0,01$), brak zależności dla API ($p = 0,09$).
6. Już niepalący (44,2%, 217 os.), niepalący (43,4%, 213 os.), palący (12,4%, 61 os.) — istotna statystycznie różnica w CRP i mAPI (dla CRP $p = 0,0056$, dla mAPI $p < 0,0001$); wartości wzrastające.
7. Liczba paczkołat: (0) (43,6%, 214 os.), (0; 5) (3,7%, 18 os.), < 5 ; 20) (13,2%, 65 os.), < 20 ; 225 $>$ (40%, 194 os.) różnica w mAPI ($p < 0,0001$); wartości wzrastające.
8. Ropnie okołozębowe (27,7%, 136 os.) v. bez ropni (72,3%, 355 os.) — brak istotnych statystycznie różnic.
9. Ropnie okołozębowe: < 1 ; 5 $>$ (57,2%, 79 os.), wiele (42,8%, 59 os.) — tendencja pod względem zależności z WP ($p = 0,09$).
10. Proteza całkowita (35,4%, 174 os.) v. proteza częściowa lub bez protezy (64,6%, 317 os.) — brak istotnych statystycznie różnic.

11. POChP (11,2%, 55 os.) v. bez POChP (88,8%, 435 os.) — brak zależności.

Wnioski:

1. Palenie tytoniu dodatnio koreluje z CRP i mAPI.
2. Większość pacjentów korzysta z protezy częściowej lub ma wyłącznie swoje uzębienie. Ponad 75% pacjentów nie była u stomatologa od 3 lat, z tego prawie 25% od ponad 9 lat.
3. Zła higiena jamy ustnej u 50,51% badanych pts.
4. Wykazano zależność pomiędzy wartościami CRP a mAPI i WP.
5. Liczba wypalonych paczkat wiąże się ze wzrostem poziomu mAPI.
6. Obecność protezy całkowitej bądź ropni okołozębowych w wywiadach nie wpływa istotnie statystycznie na poziom wskaźników zębowych i CRP.
7. Istnieje tendencja do wyższych wartości WP u pacjentów z wieloma ropniami okołozębowymi w wywiadach.
8. POChP v. bez POChP — brak zależności. Można zatem stwierdzić, że przyjmowane przez pacjentów z POChP sterydy wziewne nie mają wpływu na stan uzębienia i przyzębia.

P27

Stężenie selenu we krwi u dzieci województwa śląskiego

Paweł Gać¹, Natalia Pawlas², Adam Prokopowicz², Krystyna Pawlas^{2, 3}

¹KN przy Katedrze i Zakładzie Higieny Akademii Medycznej we Wrocławiu, Wrocław; ²Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego, Sosnowiec; ³Katedra i Zakład Higieny Akademii Medycznej we Wrocławiu, Wrocław

Wstęp: Selen należy do grupy pierwiastków śladowych. Selen w organizmie odgrywa istotną rolę poprzez udział w wielu procesach metabolicznych. Wciąż poznawane jest znaczenie selenu dla prawidłowego funkcjonowaniu układu sercowo-naczyniowego. Liczne badania zdają się potwierdzać protekcyjne jego działanie selenu w tym aspekcie. Wykazano, że niekorzystne dla organizmu są zarówno niedobór selenu, jak i jego nadmiar. Z niedoborem selenu powiązano m.in. kardiomiopatię wieku dziecięcego, tzw. chorobę Keshan. W dostępnym piśmiennictwie nie ma wystarczającej liczby publikacji dotyczących stężenia selenu w populacji mieszkańców różnych rejonów Polski. Brakuje zwłaszcza opracowań dotyczących stężenia selenu u dzieci.

Cel: Celem obecnej pracy było określenie stężenia selenu we krwi wybranej grupy dzieci województwa śląskiego.

Materiał i metody: Badanie przeprowadzono w grupie 267 dzieci zamieszkałych w województwie śląskim. U badanych dokonano pomiaru wzrostu i masy ciała oraz obliczono wskaźnik masy ciała (BMI). Stężenie selenu we krwi pełnej oznaczono za pomocą atomowej spektrometrii absorpcyjnej z generowaniem wodorków (HGAAS, *Hybrid Generation Atomic Absorption Spectrometry*).

Wyniki: Średnie stężenie selenu w badanej grupie dzieci wyniosło $76,75 \pm 12,52 \mu\text{g/l}$ krwi pełnej. Jedynie u 38,20% badanych dzieci oznaczone stężenie selenu należy uznać za optymalne ($\text{Se-B} > 80 \mu\text{g/l}$). Dzieci, u których BMI było wyższe od 3. kwartyla, charakteryzowały się znamienne wyższym średnim stężeniem selenu w krwi pełnej, w porównaniu z dziećmi, u których BMI mieściło się w zakresie od mediany do 3. kwartyla, a także w porównaniu z dziećmi, u których BMI mieściło się w zakresie od 1. kwartyla do mediany. W badanej grupie dzieci obserwowano dodatnią istotną statystycznie korelację liniową pomiędzy BMI a stężeniem selenu w krwi pełnej ($r = 0,16$, $p < 0,05$). Analiza regresji wykazała, że wyższe BMI stanowi niezależny czynnik wzrostu stężenia selenu we krwi pełnej, a starszy wiek — niezależny czynnik spadku stężenia selenu we krwi pełnej.

Wnioski: Stężenie selenu w krwi pełnej w badanej grupie dzieci województwa śląskiego mieści się w dolnej połowie zakresu stężeń selenu obserwowanych w ostatnich latach w innych populacjach. Istnieje pewna zależność pomiędzy wiekiem i wskaźnikiem masy ciała a stężeniem selenu we krwi.

P28

Styl życia a wyniki jednorazowego pomiaru ciśnienia tętniczego krwi w populacji studentów

Paweł Salwa, Iwona Gorczyca-Michta, Beata Wożakowska-Kapton

I Kliniczny Oddział Kardiologii, Świętokrzyskie Centrum Kardiologii, Kielce

Wstęp: Niewłaściwe nawyki żywieniowe oraz niedostateczna aktywność fizyczna wpływają na rozwój nadciśnienia tętniczego. Podwyższone wartości ciśnienia tętniczego stwierdzone są w coraz młodszych grupach pacjentów.

Cel: Ocena stylu życia studentów oraz jego wpływu na wartość jednorazowego pomiaru ciśnienia tętniczego krwi (CTK), z uwzględnieniem pomiarów antropometrycznych.

Materiał i metody: Badanie przeprowadzono wśród 250 studentów. Respondenci wypełniali ankietę oceniającą styl życia oraz poddawani byli jednorazowemu pomiarowi CTK.

Wyniki: W badanej grupie u 41 osób (16,5%) stwierdzono podwyższone wartości ciśnienia CTK, 73,2% z nich stanowili mężczyźni. Nadwagę stwierdzono u 29,3% ankietowanych z wysoką wartością CTK oraz u 17,1% osób z prawidłowym CTK ($p < 0,005$). Otyłość występowała u 12,19% osób z wysokim CTK, nie występowała ona u studentów z prawidłowym CTK. Obwód talii u kobiet powyżej 80 cm wykazano u 8 (19,5%) badanych z wysokim CTK oraz u 14,8% z prawidłowym CTK ($p = 0,5$). Obwód talii u mężczyzn powyżej 94 cm stwierdzono u 24,4% studentów z podwyższonym CTK oraz u 2,9% osób normotensyjnych ($p < 0,005$). Regularnej aktywności fizycznej nie wykazało 7,3% badanych z wysokimi wartościami CTK oraz 3,8% respondentów z prawidłowym CTK. Owoce i warzywa do każdego posiłku spożywa 4,8% ankietowanych z wysokim CTK oraz 11,4% badanych z prawidłowym CTK. Słone przekąski minimum 3 razy w tygodniu jada 9,7% ankietowanych z podwyższonym CTK oraz 9,5% badanych z prawidłowym CTK. Spośród osób z wysokim CTK 43,9% badanych i 63,1% badanych z prawidłowym CTK deklarowało dosalanie pokarmów.

Wnioski: 1. Podwyższone wartości CTK w jednorazowym pomiarze częściej występowały wśród młodych mężczyzn. 2. Nadmierną masę ciała częściej stwierdzono w grupie pacjentów z podwyższonymi wartościami CTK częściej niż w grupie osób normotensyjnych. 3. Otyłość brzuszna częściej występowała u mężczyzn z wysokim CTK niż u studentów z prawidłowymi wartościami CTK. 4. Nie obserwowano wpływu nawyków żywieniowych na występowanie podwyższonych wartości CTK wśród studentów.

P29

Wpływ krioterapii ogólnoustrojowej na układ krążenia u pacjentów z nadciśnieniem tętniczym

Ewa Wujek-Krajewska¹, Barbara Chybowska²,
Wojciech Braksator¹, Witold Plikto-Pietkiewicz¹,
Maciej Janiszewski¹, Cezary Goławski³, Kamila Adach³,
Marek Chmielewski¹, Piotr Pietras¹, Marek Kuch¹

¹Zakład Niewydolności Serca i Rehabilitacji Kardiologicznej, Warszawa; ²Instytut Kardiologii, Klinika Wad Wrodzonych Serca, Warszawa; ³Katedra i Klinika Kardiologii, Nadciśnienia Tętniczego i Chorób Wewnętrznych, Warszawa

Wstęp: Krioterapia ogólnoustrojowa jest jedną z nowszych metod wykorzystywanych w procesie leczenia i rehabilitacji. Znaczącą grupę pacjentów (pts) poddawanych krioterapii ogólnoustrojowej stanowią chorzy z rozpoznaną chorobą niedokrwinną serca (ChNS) i nadciśnieniem tętniczym (NT), stąd też istotna jest ocena wpływu temperatur kriogenicznych na czynność układu krążenia. W obecnej literaturze dotyczącej krioterapii ogólnoustrojowej spotkać możemy jedynie nieliczne prace dotyczące jej wpływu na układ krążenia. Nie było jeszcze pracy oceniającej wpływ krioterapii ogólnoustrojowej na parametry hemodynamiczne u pts z NT.

Cel: Ocena wpływu serii 10 zabiegów krioterapii ogólnoustrojowej na parametry hemodynamiczne u pacjentów z nadciśnieniem tętniczym.

Materiał i metody: W badaniu wzięło udział 100 pts (31% mężczyzn, średnia wieku $60,3 \pm 10,27$ lat), których zakwalifikowano do dwóch grup liczących po 50 pts. Grupę badawczą stanowili pts z klinicznie rozpoznany i leczony NT, natomiast grupę kontrolną stanowili pts z prawidłowymi wartościami ciśnienia tętniczego. Obie grupy były jednorodnie pod względem demograficznym. Zabieg krioterapii ogólnoustrojowej polegał na wejściu do przedsionka komory o temperaturze -60°C na okres 1 minuty, a następnie przejściu do komory głównej o temperaturze -130°C na kolejne 2 minuty. Po zabiegu pts uczestniczyli w ćwiczeniach ogólnokondycyjnych przez 30 minut. Zabiegi odbywały się przez 10 dni, codziennie od poniedziałku do piątku z przerwą sobotnio-niedzielną. Pomiar skurczowego ciśnienia tętniczego (SBP, *systolic blood pressure*), rozkurczowego ciśnienia tętniczego (DBP, *diastolic blood pressure*) oraz tętna (HR, *heart rate*) były wykonywane przed i po zabiegu krioterapii ogólnoustrojowej oraz po zakończeniu ćwiczeń w 1., 5., 6. i 10. dniu serii.

Wyniki: W obu grupach zanotowano znaczny przyrost SBP po zabiegu krioterapii ogólnoustrojowej. W grupie badawczej przyrost SBP był największy 1. dnia zabiegowego ($\Delta = 25,1 \pm 17,83$), po czym malał stopniowo w czasie kolejnych dni pomiarowych i był istotnie statystycznie mniejszy dnia ostatniego ($\Delta = 19,9 \pm 12,32$), $p < 0,05$. W grupie kontrolnej przyrost SBP był również największy dnia 1. ($\Delta = 19,8 \pm 17,02$), po czym szybko zmalował już w 5. dniu zabiegowym ($\Delta = 14,7 \pm 12,06$), $p < 0,05$. Nie zanotowano istotnych statystycznie różnic we wzroście SBP i DBP w obydwu grupach po zabiegu krioterapii 1. dnia zabiegowego. Wyniki badania ukazują istotne statystycznie obniżenie SBP mierzonego przed wejściem do komory (średnio o 7,7 mm Hg) i DBP (średnio o 3,7 mm Hg) w obydwu grupach po serii 10 zabiegów krioterapii ogólnoustrojowej ($p < 0,05$). Nie zauważono istotnego klinicznie wpływu krioterapii ogólnoustrojowej na tętno.

Wnioski: Badania pokazują bezpieczeństwo stosowania zabiegów krioterapii ogólnoustrojowej u pts ze skutecznie leczonym NT. W kolejnych dniach zabiegowych dochodzi do adaptacji układu krążenia do temperatur kriogenicznych.

Pierwszego dnia zabiegowego wskazana jest kontrola ciśnienia tętniczego po zabiegu krioterapii, gdyż wtedy obserwuje się istotnie wyższe wartości SBP i DBP w porównaniu do kolejnych dni.

P30

Zachowania profilaktyczne wśród studentów Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego na przykładzie szczepienia przeciwko grypie. Prawda czy fikcja?

Aleksandra Jarecka, Piotr Sobieraj, Barbara Niedźwiecka

Warszawski Uniwersytet Medyczny, Warszawa

Wstęp: Grypa jest najpowszechniej występującą chorobą wirusową na świecie, której powikłania mogą prowadzić do stanów zagrożenia życia i zdrowia. Szczepienie przeciwko tej chorobie jest zalecane nie tylko ze względów epidemiologicznych, ale także ze względu na jego stymulujący wpływ na układ immunologiczny. Jest rekomendowane m.in. dla pracowników służby zdrowia i studentów kierunków medycznych — jako osób z grupy ryzyka zachorowania.

Cel: Ocena stanu świadomości profilaktyki grypy wśród studentów Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego (WUM) jako grupy ryzyka częstszych zachorowań na tę chorobę.

Materiał i metody: Przeprowadzono ankietę wśród 1625 studentów WUM. Ankieta zawierała pytania o szczepienie przeciwko grypie w bieżącym sezonie szczepień i w przeszłości, przyczynę ewentualnego nieszczepienia, zachorowanie na infekcję grypopodobną w aktualnym sezonie, wystąpienie gorączki (> 38°C) w przebiegu choroby lub pojawienie się powikłań pogrypowych. Wyodrębniono grupy:

1. w zależności od kierunku i roku studiów;
2. szczepionych i nieszczepionych — tę grupę podzielono ze względu na przyczynę nieszczepienia:
  - uważam, że jest niepotrzebne (a),
  - uważam, że jest nieskuteczne (b),
  - obawiam się działań niepożądanych szczepionki (c),
  - mam alergię na białko jaja kurzego (d),
  - nie miałem/am czasu się zaszczepić (e),
  - nie wiedziałam/em, że powinienem/powinłam się zaszczepić, nie miałem/am informacji na ten temat (f),
  - inne (g);
3. z infekcją grypopodobną w bieżącym sezonie i bez niej;
4. z gorączką w jej przebiegu, bez niej oraz tych, którzy jej nie mierzyli;
5. z powikłaniami pogrypowymi.

Oceniano liczebność i stosunek poszczególnych grup do ogółu ankietowanych.

Wyniki:

1. Zaszczepiło się 10,46% studentów, zachorowało 35,82%.
  2. Powody nieszczepienia: a — 49,85%, b — 10,96%, c — 4,95%, d — 0,87%, e — 19,69%, f — 7,55%, g — 6,19%.
  3. Odsetek zaszczepionych, chorych, studentów, którzy nie mierzyli temperatury (kolejno):
    - wg kierunków studiów:
      - lekarski 17,9%, 37,29%, 16,67%; lekarsko-dentystyczny 7,18%, 29,67%, 1,61%; farmacja 5,65%, 44,35%, 9,09%; analityka medyczna 12,5%, 37,5%, 0%; ratownictwo 16,13%, 32,26%, 10%; pielęgniarstwo 10,15%, 32,71%, 11,49%; położnictwo 0%, 43,18%, 10,53%; techniki dentystyczne 0%, 27,78%, 0%; dietetyka 0%, 41,67%, 0%; higiena stomatologiczna 5,56%, 43,06%, 0%; fizjoterapia 1,76%, 33,53%, 3,5%; zdrowie publiczne 9,91%, 33,33%, 8,11%; elektroradiologia 6,9%, 44,83%, 15,38%;
      - wg lat studiów:
        - rok 1: 9,3%, 41,09%, 4,26%; rok 2: 8,47%, 32,63%, 3,39%; rok 3: 7,87%, 33,44%, 1,31%; rok 4: 10,88%, 39,38%, 3,63%; rok 5: 18,6%, 37,21%, 8,31%; rok 6: 3,7%, 25,93%, 0%.
    - 4. Odsetek zaszczepionych studentów kierunku lekarskiego wg lat studiów:
      - 1: 30,95%, 2: 3,7%, 3: 9,46%, 4: 19,54%, 5: 24,5%, 6: 3,7%.
    - 5. W przeszłości zaszczepiło się 33,17%.
    - 6. Największy odsetek zaszczepionych — rok 1, 4, 5 kierunku lekarskiego (30,95%, 19,54%, 24,50%).
    - 7. Gorączka 40,72%, bez gorączki 50,17%, nie mierzyło gorączki 9,11%.
    - 8. Powikłania pogrypowe 4,3%.
    - 9. Z powodu zbyt małej liczebności grupy studentów zaszczepionych nie prowadzono analizy statystycznej szczepienia z zachorowalnością, wystąpieniem gorączki w trakcie infekcji lub pojawienia się powikłań pogrypowych.
- Wnioski:**
1. Przeciwko grypie szczepi się ok. 10% studentów WUM (w przeszłości 1/3).
  2. Najczęstszym powodem nieszczepienia jest przekonanie o tym, że jest ono niepotrzebne.
  3. Najczęściej szczepili się studenci kierunku lekarskiego (na roku 1) oraz roku 5, najrzadziej położnictwa, technik dentystycznych i dietetyki oraz roku 3.
  4. Zapadalność była porównywalna na wszystkich kierunkach i latach studiów.
  5. Co dziesiąty ankietowany nie mierzył temperatury w czasie infekcji. Najwięcej studentów niemierzących jej studiuje na kierunku lekarskim oraz roku 5 (ogółem).
  6. Dłuższej edukacji studentów na kierunku lekarskim nie towarzyszy poprawa profilaktyki grypy.

P31

Zawał serca u dwóch mężczyzn jako manifestacja aktywacji układu krzepnięcia w przebiegu zaostrzenia choroby zapalnej jelit

Barbara Sosnowska-Pasiarska, Iwona Gorczyca-Michta,
Beata Wożakowska-Kapłon

I Kliniczny Oddział Kardiologii, Świętokrzyskie Centrum Kardiologii
WSzZ, Kielce

Prezentujemy dwa przypadki chorych z zaostrzeniem nieswoistej choroby zapalnej jelit, u których w trakcie zaostrzenia choroby podstawowej wystąpił zawał serca w mechanizmie powstania skrzepliny w tętnicy wieńcowej. Pierwszy chory to 37-letni mężczyzna dotychczas pozostający w pełni zdrowia, hospitalizowany był w naszym Ośrodku z powodu zawału serca z uniesieniem odcinka ST ściany dolnej; w drugiej dobie hospitalizacji wystąpiły objawy niedrożności przewodu pokarmowego wymagające pilnej interwencji chirurgicznej. Drugi chory to 28-letni mężczyzna z zaostrzeniem wrzodziejącego zapalenia jelita grubego, który był hospitalizowany w naszym Ośrodku z powodu zawału serca bez uniesienia odcinka ST. W przedstawionych przypadkach zawał mięśnia sercowego wystąpił u młodych mężczyzn, bez klasycznych czynników ryzyka sercowo-naczyniowego. Ostre niedokrwienie mięśnia sercowego wykazało związek czasowy z zaostrzeniem choroby zapalnej jelit. Prezentowane przypadki ukazują zależność między nieswoistymi zapalnymi chorobami jelit a ostrym niedokrwieniem mięśnia sercowego, który wynika głównie z procesów zapalnych oraz nasilonej aktywacji kaskady krzepnięcia, będących podłożem patogenetycznym obu schorzeń. Przedstawiamy także trudności związane ze skuteczną i bezpieczną terapią przeciwplatekową po ostrym zespole wieńcowym w grupie chorych z nieswoistymi chorobami zapalnymi jelit.

P32

Zmiana trybu stymulacji na resynchronizującą u dzieci z postępującą niewydolnością serca i stymulacją VVIR z powodu całkowitego bloku przedsionkowo-komorowego — pierwsze doświadczenia

Katarzyna Bieganowska¹, Maria Miszczak-Knecht¹,
Monika Brzezinska-Paszke¹, Maria Posadowska¹,
Katarzyna Pręgowska¹, Joanna Rękawek¹,
Agnieszka Kaszuba¹, Monika Kowalczyk¹, Mariusz Birbach²,
Wojciech Lipiński²

¹Klinika Kardiologii, Instytut „Pomnik — Centrum Zdrowia Dziecka”,
Warszawa; ²Klinika Kardiologii, Instytut „Pomnik — Centrum
Zdrowia Dziecka”, Warszawa

Wstęp: Stymulacja resynchronizująca (CRT, *cardiac resynchronization therapy*) może poprawić funkcję skurczową serca i stan kliniczny dzieci z ciężką niewydolnością serca. Prezentujemy pierwsze doświadczenia ze stymulacją CRT u dzieci z całkowitym blokiem przedsionkowo-komorowym (p-k) i stymulacją VVIR.

Materiał i metody: W ostatnich 3 latach u 5 dzieci wszczepiono nasierdziowe układy CRT. Wszyscy mieli poprzednio implantowane układy VVIR z elektrodą stymulującą na prawej komorze z powodu wrodzonego całkowitego bloku p-k. W 3 przypadkach stymulator był wszczepiony w okresie noworodkowym, w 1 w 4. miesiącu życia, w 1 w wieku 6 lat. 2 dzieci miało prawidłowe serce, 1 — patologię zastawki mitralnej i przewodów tętniczych, 1 — niescalenie mięśnia lewej komory i przewodów tętniczych, 1 — wrodzone skorygowane przełożenie wielkich pni tętniczych (cTGA). Okres od wszczepienia układu VVIR do wymiany na CRT wyniósł 1,2–6,1 lat. Wszyscy mieli zaawansowaną niewydolność serca z niską frakcją wyrzutową i znacznie powiększonym sercem (wskaźnik sercowy 0,67–0,77). W chwili zabiegu dzieci były wieku od 1 roku 7 miesięcy do 11 lat 8 miesięcy. U wszystkich wszczepiono nasierdziowe układy.

Wyniki: U 3 dzieci w okresie rocznej obserwacji stan kliniczny istotnie poprawił się, frakcja wyrzutowa uległa normalizacji, serce zmniejszyło się. Dziewczynka z cTGA w 6 miesięcy po zabiegu miała przeszczepione serce. Dziecko z kardiomiopatią zmarło 7 dni po zabiegu.

Wnioski: U niektórych dzieci z ciężką niewydolnością serca i jednojamową stymulacją prawokomorową zmiana trybu stymulacji na stymulację resynchronizującą może być metodą ratującą życie. Konieczne jest większe doświadczenie w stosowaniu CRT u dzieci.

P33

Znajomość przyczyn nadciśnienia tętniczego i skutków jego nieleczenia w losowej grupie studentów wybranych miast Polski

Paweł Gać¹, Rafał Poręba², Małgorzata Poręba³,
 Michał Lemański¹, Katarzyna Lewczuk¹, Marcin Zawadzki⁴,
 Krystyna Pawlas⁴

¹KN przy Katedrze i Zakładzie Higieny Akademii Medycznej we Wrocławiu, Wrocław; ²Katedra i Klinika Chorób Wewnętrznych, Zawodowych i Nadciśnienia Tętniczego Akademii Medycznej we Wrocławiu, Wrocław; ³Katedra i Zakład Patofizjologii Akademii Medycznej we Wrocławiu, Wrocław; ⁴Katedra i Zakład Higieny Akademii Medycznej we Wrocławiu, Wrocław

Wstęp: Nadciśnienie tętnicze (NT) stanowi uznany czynnik ryzyka rozwoju chorób układu sercowo-naczyniowego (CVD). Wykazano, że odpowiednio wysoki poziom wiedzy na temat czynników ryzyka CVD przekłada się na skuteczne ograniczanie występowania CVD w populacji.

Cel: Celem badania było określenie poziomu wiedzy na temat przyczyn nadciśnienia tętniczego i skutków jego nieleczenia w losowej grupie studentów wybranych miast Polski: Kielc, Wrocławia i Zielonej Góry.

Materiał i metody: Badanie przeprowadzono w grupie 232 studentów (średnia wieku: 23,14 ± 1,23 lat), wśród których studenci z Kielc stanowili 37,5% (grupa I, n = 87), studenci z Wrocławia 29,7% (grupa II, n = 69), a studenci z Zielonej Góry 32,8% (grupa III, n = 76). W projekcie posłużono się opracowaną przez zespół autorów ankietą, wypełnianą przez badanych anonimowo. W ankiecie znalazły się pytania dotyczące wiedzy na temat przyczyn nadciśnienia tętniczego i skutków jego nieleczenia, nawyków żywieniowych, stosowania diety, aktywności fizycznej, stosowania używek, obecnego stanu zdrowia, przeszłości chorobowej, wywiadu rodzinnego i środowiskowego.

Wyniki: Wśród przyczyn NT z podanych propozycji odpowiedzi najczęściej wybierano nadwagę i otyłość (93,97% odpowiedzi pozytywnych), picie kawy (75,43%), stres (72,41%), palenie papierosów (71,12%), picie alkoholu (67,67%) oraz spożywanie nadmiernych ilości soli (66,38%). Część badanych jako możliwą przyczynę NT wskazywało ponadto bóle migrenowe głowy (29,31%), spożywanie nadmiernych ilości napojów gazowanych (10,34%) oraz osłabienie ostrości wzroku (8,19%). Najczęściej błędnie wybieraną przyczyną NT było picie nadmiernych ilości kawy (75,43% ankietowanych zaznaczyło, że picie kawy skutkuje rozwojem NT). Natomiast najczęściej pomijany, rzeczywisty czynnik predysponujący do wystąpienia NT stanowiły organiczne choroby nerek (jedynie 28,02% badanych wskazała na tę możliwość). Najczęściej jako skutki NT z podanych propozycji odpowiedzi wybierano zawał serca (89,22% wskazań pozytywnych), chorobę wieńcową (70,26%) oraz udar mó-

zgu (67,24%). Aż 76,29% respondentów nie uznało jako możliwej konsekwencji NT przewlekłej niewydolności nerek.

Wnioski: Znajomość przyczyn nadciśnienia tętniczego i skutków jego nieleczenia wśród studentów w wybranej losowo grupie studentów Kielc, Wrocławia i Zielonej Góry jest niewystarczająca i wpisuje się w niezadowalający obraz wiedzy ogółu społeczeństwa na temat CVD.

P34

Związek polimorfizmu na chromosomie 9p21 z chorobą wieńcową u pacjentów z ostrym zespołem wieńcowym

Dominika Grabowska¹, Pamela Grądzka¹,
 Magdalena Kozłowska¹, Marek Kiliszek¹, Maria Franaszczyk²,
 Rafał Płoski², Grzegorz Opolski¹

¹I Katedra i Klinika Kardiologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, Warszawa; ²Zakład Genetyki Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, Warszawa

Wstęp: Choroba wieńcowa jest poważnym problemem zdrowotnym, wpływ na jej rozwój mają m.in. czynniki genetyczne. Zidentyfikowano *locus* na chromosomie 9p21, który koreluje z występowaniem choroby wieńcowej. Celem pracy było wykazanie zależności między polimorfizmem rs10757278 a zaawansowaniem choroby wieńcowej oraz tętnicą odpowiedzialną za zawał (IRA, *infarct related artery*) u pacjentów z ostrymi zespołami wieńcowymi (OZW).

Materiał i metody: Włączono 583 pacjentów z podejrzeniem OZW. Wszystkich pacjentów poddano koronarografii oraz ewentualnie angioplastyce wieńcowej, u wszystkich zidentyfikowano IRA oraz naczynia z istotnymi zmianami miażdżycowymi (zwężenie naczynia > 50%). U wszystkich pacjentów oznaczono polimorfizm rs10757278.

Wyniki: Rozkład genotypów: AA-166, AG-279, GG-138. Stwierdzono znamiennej różnicę w częstości allelu polimorficznego pomiędzy pacjentami z i bez istotnych zmian w naczyniach wieńcowych (0,49 v. 0,37; OR 0,620; p = 0,009). Nie było znamiennej różnicy pomiędzy pacjentami z chorobą jedno- i wielonaczyniową (0,48 v. 0,49; OR 1,052; p = 0,69), jak również pomiędzy pacjentami z i bez choroby pnia lewej tętnicy wieńcowej (0,58 v. 0,48; OR 0,686; p = 0,15). Zaobserwowano istotnie niższą częstość allelu polimorficznego u chorych z gałęzią przednią zstępującą, jako IRA względem pozostałych tętnic (0,43 v. 0,52; OR 1,438; p = 0,006). Nie obserwowano różnic pomiędzy pacjentami z gałęzią okalającą i prawą tętnicą wieńcową, jako IRA (0,51 v. 0,49; OR 0,950; p = 0,79).

Wnioski: Allel polimorficzny rs10757278 występował częściej u pacjentów z istotnymi zmianami w tętnicach wieńcowych. Nie było związku z zaawansowaniem choroby wieńcowej oraz chorobą pnia lewej tętnicy wieńcowej. U chorych z OZW z gałęzią przednią zstępującą jako IRA częstość allelu polimorficznego jest mniejsza w porównaniu z pacjentami z innymi tętnicami jako IRA.

P35

Związek urodzeniowej masy ciała z ciśnieniem tętniczym i pomiarami antropometrycznymi u młodzieży gimnazjalnej i licealnej w wieku 15–17 lat

Piotr Wieniawski, Bożena Werner

Klinika Kardiologii Wieku Dziecięcego i Pediatrii Ogólnej, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Warszawa

Wstęp: Badania epidemiologiczne wskazują, że niska masa urodzeniowa koreluje dodatnio z nadciśnieniem tętniczym (NT) w wieku dorosłym.

Cel: Ocena zależności pomiędzy urodzeniową masą ciała (UMC) a wartościami ciśnienia tętniczego (RR) i pomiarami antropometrycznymi u młodzieży.

Materiał i metody: Badaniami objęto 556 dzieci, 273 chłopców i 283 dziewczynki w wieku 15–17 lat, średnia $15,7 \pm 0,9$. Grupę I stanowiło 37 dzieci z niską < 2500 g UMC, grupę II — 452 pacjentów z prawidłową 2500–4000 g UMC, grupę III — 67 dzieci z wysoką > 4000 g UMC. U wszystkich przeprowadzono trzy niezależne, standardowe pomiary RR oraz pomiar wzrostu, masy ciała, obwodu talii, obwodu bioder, obwodu ramienia, grubości fałdu skórno-tłuszczowego na ramieniu, pod łopatką, na brzuchu oraz obliczono BMI. Zebrano wywiad rodzinny w kierunku nadciśnienia tętniczego, otyłości, cukrzycy, zawału serca i udaru mózgu. Porównano wyniki pomiędzy grupami oraz obliczono korelacje pomiędzy UMC a analizowanymi parametrami, z uwzględnieniem wieku i płci. Do analizy statystycznej użyto testu t-Studenta, dokładnego testu Fischera oraz korelacji liniowej Pearsona.

Wyniki: Badane grupy nie różniły się istotnie statystycznie wiekiem ani rozkładem płci. Nie stwierdzono różnic średnich wartości analizowanych parametrów. Średnie wartości RR u dzieci z analizowanych grup wynosiły odpowiednio: 112,6/67 mm Hg; 112,3/66,8 mm Hg; 114,8/68,5 mm Hg i nie różniły się od siebie istotnie statystycznie. Nie wykazano istotnych korelacji między analizowanymi parametrami w żadnej z grup. Nie wykazano, aby jakikolwiek analizowany czynnik ryzyka występował statystycznie częściej w analizowanych grupach. U 30 (5,4%) badanych wysunięto podejrzenie NT, które nie występowało statystycznie częściej w żadnej grup.

Wnioski: U młodzieży w wieku 15–17 lat nie obserwuje się zależności pomiędzy urodzeniową masą ciała a ciśnieniem tętniczym i pomiarami antropometrycznymi.